

МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА
СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Круглий стіл

**«ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО:
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ
В УМОВАХ COVID-19»**

12 жовтня 2021 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова організаційного комітету:

Дем'янчук В.А. – доктор юридичних наук, професор, ректор Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука.

Заступник голови організаційного комітету:

Боровик А.В. – кандидат юридичних наук, доцент, проректор з наукової роботи Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука.

Члени організаційного комітету:

Богатирьов І.Г. – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри кримінально-правових та адміністративно-правових дисциплін Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука;

Крупнова Л.В. – доктор юридичних наук, професор, професор, заслужений юрист України, професор кафедри кримінально-правових та адміністративно-правових дисциплін Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука;

Осауленко О.І. – кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри суспільно-правових дисциплін Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука;

Головко К.В. – доктор юридичних наук, завідувач відділу економіко-правових досліджень Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій;

Головач А.В. – доктор юридичних наук, професор, професор, заслужений юрист України, професор кафедри державно-правових, адміністративно-правових та кримінально-правових дисциплін Донецького університету економіки та права;

Кельман М.С. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії, історії та філософії права Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»;

Дрозд О.Ю. – доктор юридичних наук, професор, академік Академії адміністративно-правових наук України, виконавчач обов'язків начальника відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ.

Домашнє насильство: проблемні питання в умовах COVID-19:

Д 66

Матеріали круглого столу (м. Рівне, 12 жовтня 2021 року). Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. Рівне : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 76 с.

ISBN 978-966-992-642-5

УДК [343.615.5:364.28]:[616-036.21:578.834.1](063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ В УМОВАХ COVID-19

Домашнє насильство над дітьми: актуальна проблема сьогодення Барбарош Л.М.	5
Насильство в сім'ї – найнебезпечніша форма домашньої злочинності Богатирьов І.Г.	7
Захист від домашнього насильства в умовах карантину Богуш Л.А.	9
Домашнє насильство: актуальна проблема сьогодення Буряк К.М.	12
Причини домашнього насильства в пандемію COVID-19 Деревянко Н.З.	14
Домашнє насильство під час COVID-19: виклики правоохоронній системі Крупнова Л.В.	17
Дистанційна робота жінок та її особливості під час пандемії Панюк Т.П.	20
Вплив пандемії COVID-19 на запобігання домашньому насильству Суржко О.А.	23

НАПРЯМ 2. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКАМИ СТАТІ

Окремі аспекти юридичної відповідальності за вчинення домашнього насильства Гарбарчук О.В.	27
Кримінальна відповідальність за каліцтво жіночих геніталій, примусовий аборт та примусову стерилізацію, що вчиняються щодо жінок: узгодженість із міжнародно-правовими нормами (за Стамбульською конвенцією) Довженко Я.М.	29
Актуальні проблеми домашнього насильства над жінками в Україні під час пандемії COVID-19 Дуліба Є.В., Дроздова О.В.	33

НАПРЯМ 3. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Іноземний досвід запобігання домашньому насильству у Федеративній Республіці Німеччини Богатирьова О.І.	38
--	----

Роль ЗМІ у зменшенні фактів домашнього насильства в умовах карантину Богущ Л.А., Томчук А.В.	40
Проблемні питання адаптації законодавства України у сфері протидії домашньому насильству до законодавства Європейського Союзу Боровик А.В.	43
Подолання гендерних стереотипів як важлива складова попередження гендерного насильства Дем'янчук В.Ю.	45
Гендерно-обумовлене насильство як безпосередній предмет адміністративної діяльності Національної поліції Друзенко А.В.	48
Сучасні характерні особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції щодо протидії гендерно-обумовленому насильству Друзенко А.В., Риженко І.М.	51
Проблемні питання розслідування кримінальних проваджень за фактами вчинення домашнього насильства Заріцька К.Г.	54
Пенітенціарна система України вимагає певних змін Коваленко В.В.	58
Домашнє насильство та питання кримінальної відповідальності за нього Марисюк К.Б.	59
Удосконалення юридичної відповідальності за вчинення домашнього насильства Поштаренко О.В.	62
Щодо відсутності чіткого законодавчого розмежування повноважень суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання домашньому насильству Томчук А.В.	65
Проблемні питання кримінально-правової кваліфікації домашнього насильства в Україні та перспективи вдосконалення вітчизняного законодавства в цій сфері Томчук І.О., Поруцька В.Р.	68

НАПРЯМ 1. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ В УМОВАХ COVID-19

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО НАД ДІТЬМИ: АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Барбарош Л.М.

*аспірант кафедри кримінального,
кримінально-виконавчого права та кримінології
Академії Державної пенітенціарної служби
м. Чернігів, Україна*

Глобалізаційні зміни у сфері соціально-економічних і політичних процесів, які відбуваються у XXI столітті, вимагають правового захисту законних прав та інтересів людини і громадянина у різних сферах її життєдіяльності, в тому числі і у домашній сфері. На жаль, домашнє насильство над дітьми це не випадковий факт людської деструктивності, а стійке, масове, край небезпечне явище, котре потребує (*ultra ratio*) державного втручання щоденно.

Варто зазначити, що чинниками домашнього насильства над дітьми є: прихованість заборонаю втручання держави в особисте та приватне життя людей; духовна і моральна криза основних підвалин життя людей; жертва виправдовує кривдника, пробаєчає його і не бажає захисту. До речі, 80% кривдників вважають, що домашнє насильство над дітьми – це приватна справа тільки членів родини.

Отож, на домашнє насильство над дітьми впливають такі показники: не належне виховання дитини; безконтрольність її способів життя; прояви агресивності до інших людей, вчинення кримінального правопорушення тощо.

Прояви домашнього насильства над дітьми можна умовно поділити на три стадії: рання – це коли формуються сімейні стосунки між чоловіком і дружиною шляхом складання шлюбу, при цьому з'являються перші суперечки з приводу побутових питань, майбутнього виховання дітей; проміжна – це коли в сім'ї народжуються діти, родина стикається з випробуванням на стійкість; повна – коли в родині з'являється кривдник, тобто особа яка підпадає під ознаки статті 126-1 Кримінального кодексу України.

На жаль, домашнє насильство над дітьми не дозволяє сім'ї виконувати свої інституційні функції, тим самим, породжує не спроможність

репродукувати своє майбутнє, як на фізіологічному, фізичному, психологічному так і інтелектуальному рівні.

У цьому контексті актуальними є слова відомого вітчизняного кримінолога академіка А.П. Закалюка, який у власних працях зазначав, що громадянська незрілість, моральні збочення неповнолітніх, тим паче вчинення ними суспільно-небезпечних діянь має викликати виняткову занепокоєність суспільства, держави, вимагають глибокого аналізу та вжиття всіх необхідних заходів для недопущення таких проявів, запобігання їх вчиненню, найбільш раціонального реагування на вчиненні злочини, включаючи застосування покарання та альтернативи останньому [1, с. 467].

Ознаки виникнення домашнього насильства над дітьми: зниження або повна втрата інтересу до школи; затримка або різке зниження рівня інтелектуального розвитку; загальмованість у відповідях, при виконанні завдань; труднощі запам'ятовування, концентрації уваги; відсутність друзів або надмірна нерозбірлива дружелюбність; гігієнічна занедбаність, неохайний вигляд; постійний голод або спрага; невпевненість у собі; почуття провини.

На думку вітчизняного вченого І.Г. Богатирьова здебільшого дані ознаки розподіляють на: соціально-демографічні; кримінально-правові; соціально-рольові; морально-психологічні [2, с. 79]. Отож, якщо ми бачимо дитину із схожими ознаками, варто замислитися над їх причиною, постаратися її вияснити та по можливості допомогти.

До того ж варто пам'ятати, що у разі виявлення домашнього насильства над дітьми, діти потребують допомоги в будь-якому випадку – на відміну від дорослих. До речі, допомоги в таких ситуаціях цілком реально – треба тільки побачити можливість цієї допомоги і вчасно протягнути до неї руку. Але на наш погляд, запобігти домашньому насильству над дітьми в родині, може тільки справжня любов, ніжність та доброта.

Варто також зазначити, що у рамках наукової школи «Інтелект» професора Богатирьова Івана Григоровича було започатковано фундаментальний напрямок кримінологічного дослідження «Домашня злочинність: протидія та запобігання».

У межах цього дослідження членом вказаної наукової школи М. Г. Кузнецовим було проведено ґрунтовне дослідження «Домашнє насильство: кримінологічна характеристика та запобігання», в якому автором встановлено, що для пізнання генезису будь-якого злочинного посягання, зокрема, і домашнього насильства, недостатньо обмежуватися вивченням особистості лише кривдника такого насильства, оскільки відомо, як зазначає дослідник, що в ряді випадків остаточне прийняття рішення про вчинення злочину у сімейній сфері залежить від поведінки потерпілого [3, с. 136].

Література:

1. Закалюк А.П. Курс сучасної Української кримінології: теорія і практика. УЗ кн. К : Видавничий дім «Ін Юре», 2007. 320 с.
2. Богатирьов І. Г. Кримінологія : підручник / заг. ред. І. Г. Богатирьова, В. В. Топчія. Київ: ВД Дакор, 2018. 352 с.
3. Кузнецов М. Г. Віктимологічний портрет жертви домашнього насильства, що є небезпечним для життя. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 1(7). С. 136–145.

НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї – НАЙНЕБЕЗПЕЧНІША ФОРМА ДОМАШНЬОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Богатирьов І.Г.

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін*

*Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Вивчаючи проблему насильства в сім'ї варто зазначити, що вона є найбільш небезпечною формою домашньої злочинності. Тому протидіяти такому ганебному явищу потрібно всією громадськістю, а суб'єктам запобігання важливо бути достатньо професійно підготовленими. Ми підтримуємо позицію американського філософа Дж. Лоуренса, що «насильство – це вияв кримінальної насильницької поведінки, воно супроводжує всю історію людства, і немає однозначних оцінок причин його вчинення. Тому насильство в сім'ї сьогодні викликає багато спірних питань та суперечливих позицій» [1, с. 57].

До речі, саме кримінологічна наука досліджуючи проблему домашнього насильства дійшла висновку, що запобігти цьому суспільно небезпечному явищу варто не кримінальною відповідальністю і покаранням, а передусім удосконалення умов життєдіяльності людей та їх виховання. Це з одного боку забезпечить не тільки захист суспільних відносин від небезпечних посягань, але також захист нестійких членів суспільства від подальшого морального падіння, оскільки не дає їм стати злочинцями, тим самим позбавляє їх від практично неминучого наслідку злочину у вигляді відповідного покарання.

Сучасний кримінологічний стан дослідження насильства в сім'ї як форми домашньої злочинності дає підстави вести мову про те, що у нашій країні впродовж тривалого часу спостерігаються невтішні тенденції. Тому процес становлення України як соціальної, демократичної, правової держави тісно пов'язаний із забезпеченням дотримання прав і свобод у такій важливій для суспільства сфері як сім'я.

Отож, домашнє насильство варто розглядати у різноплановості системи соціальних відносин, які відображаються у відповідних формах і рівнях культурно-духовних утворень, зокрема моралі, праві, політиці, економіці. З цього приводу ми підтримуємо вітчизняного вченого О. М. Костенко, що будь-які спроби реформування у різних сферах українського суспільства виявляються як волюнтаризм і утопізм, якщо вони не пов'язані з формуванням у громадян соціальної, тобто політичної, економічної, правової, моральної культури [2, с. 125].

Цікавою в контексті вивчення домашнього насильства є позиція вітчизняного вченого О. М. Гуміна, на думку якого теорія і практика постійно стикаються з двома основними проблемами: зростання насильства у його різних виявах та зниження рівня його запобігання. Більше того, сучасна кримінологічна наука поки що не володіє міцним науковим інструментарієм, необхідним для всебічного та об'єктивного аналізу виявів домашнього насильства та забезпечення пошуку оптимальних шляхів його запобігання[3, с. 5].

Враховуючи, що насильство у сім'ї є комплексним явищем, ми вважаємо, що запобігти йому можна лише об'єднавши зусилля усіх соціальних інституцій шляхом забезпечення виконання загально-соціальних, спеціально-кримінологічних, індивідуальних та віктимологічних заходів, завдання яких спрямовано на реалізацію економічних, правових та соціальних програм оздоровлення суспільства, підвищення ролі сім'ї, створення умов захисту від будь-яких виявів дискримінації у сімейних відносинах.

Досліджуючи зв'язок між кривдником і жертвою у сім'ї, їх правову природу і роль у розвитку сімейних відносин, робимо висновок, що в структурі насильницької поведінки переважають родинно-побутові конфлікти, соціальні зв'язки. Вітчизняними вченими О.М. Джужою та Є.М. Моїсєєвим встановлено, що поведінка жертви може: а) перешкоджати вчиненню насильства; б) бути нейтральною при насильстві; в) сприяти насильству; г) провокувати насильство; д) бути виконавцем або учасником насильницьких дій [4, с. 17].

Найбільш суттєвими важелями, які можуть вплинути на процеси запобігання насильству в сім'ї, є: створення потужної законодавчої бази щодо запобігання насильству в сім'ї, її систематичне удосконалення та приведення з часом у відповідність до міжнародних вимог; визначення пріоритетними напрямами роботи дільничних інспекторів міліції та

кримінальної міліції у справах дітей щодо запобігання насильству в сім'ї; створення належних умови взаємодії між правоохоронними органами, органами самоврядування та громадськими організаціями щодо запобігання насильству в сім'ї; проведення законопроектної роботи з удосконалення відповідного законодавства з питань запобігання насильства в сім'ї з урахуванням правозастосовної практики; розробка потужних наукових, науково-методичних видань, проведення конференцій, семінарів, практичних тренінгів з питань запобігання насильству в сім'ї.

Висновок. На підставі вищевикладеного робимо висновок, що сім'я як осередок суспільства без підтримки держави та її інституцій, на жаль, не завжди спроможна виконувати свою головну функцію – забезпечення належного добробуту та виховання дітей. Історія свідчить про те, що у сім'ях, де панує пияцтво, бійки, сварки, безробіття та інші ганебні для суспільства явища, існує феномен, який становить велику суспільну небезпеку – це насильство в сім'ї.

Література:

1. Lawrence J. Violence. *Social Theory & Practice*. 1976. № 9. 117 p.
2. Костенко О. М. Культура і закон – у протидії злу: монографія. Київ, 2008. 352 с.
3. Гумін О. М. Кримінально-насильницька поведінка проти особи: монографія. Львів, 2009. 360 с.
4. Джужа О. М., Моїсєєв Є. М. Проблеми кримінальної віктимології (кримінологічний, психологічний та пенітенціарний аспекти): монографія. Київ, 1998. 84 с.

ЗАХИСТ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Богущ Л.А.

кандидат педагогічних наук,

член-кореспондент Міжнародної кадрової академії,

доцент кафедри теорії та методики журналістської творчості

Міжнародного економіко-гуманітарного університету

імені академіка Степана Дем'янчука

м. Рівне, Україна

Прийнявши в 2001 році Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», Україна стала однією з перших країн Східної Європи, яка

на законодавчому рівні визнала домашнє насильство важливою суспільною проблемою, серйозним порушенням прав людини, які держава має обстоювати й захищати. Серед них – право на життя і фізичну недоторканність; право не бути об'єктом знущань чи жорстокого, нелюдського або принизливого поведження; право на свободу від дискримінації за ознакою статі; право на здоровий та безпечний розвиток тощо. Саме соціальне усвідомлення проблеми обумовило ухвалення окремого закону, і з того часу відбувався розвиток системи запобігання та протидії цьому явищу. Втім, Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» хоча й вказував на правові та організаційні засади попередження та юридичну відповідальність за вчинення насильства в сім'ї, проте не містив ефективних заходів припинення такого насильства, впливу на кривдника та допомоги постраждалим особам. Відповідно, постало питання щодо комплексного реформування системи запобігання та протидії домашньому насильству [1].

Поштовхом до здійснення цієї реформи став остаточний вибір українським суспільством європейського вектору свого розвитку, який означає неухильний рух держави назустріч міжнародним стандартам та прагнення до виконання своїх зобов'язань у сфері прав людини. До таких загально визнаних вимог належить запобігання та боротьба із домашнім насильством та насильством щодо жінок як невід'ємна складова забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок та чоловіків. Це прямо передбачено як Глобальними цілями сталого розвитку ООН на 2016-2030 рр. [2], так і Конвенцією Ради Європи «Про запобігання та протидію насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» (Стамбульська конвенція; набула чинності в 2010 році) [3]. Якщо досягнення Цілей сталого розвитку, наразі, визначено як пріоритет завдяки підписанню Указу Президента України від № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [4], то Стамбульська конвенція Україною підписана, але не ратифікована.

Менш із тим, базові принципи та засадничі основи Стамбульської конвенції знайшли відображення в українському законодавстві завдяки прийняттю Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII (набув чинності у 2018 році) та Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України, з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06.12.2017 № 2227-VIII (набув чинності у 2019 р.). Крім того, зміни були внесені і до Закону України «Про забезпечення рівних і можливостей жінок і чоловіків».

Прийнятий Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який підкреслив, що державна політика у зазначеній сфері

спрямована на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання домашнього насильства, а також надання всебічної допомоги постраждалим особам та утвердження ненасильницького характеру приватних стосунків (ст. 5 Закону). Тим самим в основу було покладено права та інтереси постраждалих осіб (так званий *survivor-centered approach*), акцент на яких був закріплений Указом Президента України № 398/2020 «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства» від 21.09.2020.

На виконання Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» було прийнято низку підзаконних актів, які регулюють міжвідомчу взаємодію суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також діяльність спеціалізованих служб підтримки осіб, постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Отже, було запроваджено систему загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, а також гарантувано право постраждалих осіб на доступ до таких служб.

Крім того, окремими силовими структурами, як наприклад Національна поліція було розроблено алгоритм «План безпеки», про те, як захиститись від домашнього насильства в умовах карантину.

Зазначений план включав у себе три основні етапи дій.

Так, перший, підготовчий етап стосувався осіб у яких були ризики потрапляння у ситуацію домашнього насильства) і включав у себе наступні стадії: 1. Завчасну підготовку плану втечі з будинку; 2. Виготовлення копій або фотокопій важливих документів, приховування їх, або передачу родичам чи близьким друзям; 3. Завчасну підготовку речей першої необхідності, ліків, документів, дублікатів ключів та грошей; 4. Домовленість із сусідами, друзями або близькими людьми щодо сигналів про перебування у небезпеці, щоб вини знали, коли ви потребуєте допомоги, а також щодо вашого тимчасового місця перебування; 5. Навчання дітей невтручання у конфлікт дорослих, вмінню покликати на допомогу та викликати 102.

Другий – критичний етап (якщо напруга зросла та ситуація загострюється) повинен включати виконання наступних дій: 1. Уникання приміщень, де є гострі та небезпечні предмети; 2. За можливості перебування у приміщенні з якого легко піти, триматися ближче до виходу; 3. Зняти з ший будь-які аксесуари чи прикраси; 4. Подбати про безпеку дітей чи людей похилого віку; 5. Намагатися уникнути конфлікту, спробувати залишити місце та повідомити 102; 6. Подати сигнал про небезпеку сусідам, друзям або близьким людям, якщо немає можливості зателефонувати 102.

Та третій або посткритичний етап, якщо ви знаходитесь у безпеці і напруга впала включає проведення наступних дій: 1. Якщо вам завдано

тілесних ушкоджень, обов'язково зверніться до медичних закладів та детально повідомте лікаря, про ситуацію, що склалась; 2. Зафіксуйте всі прояви насильства: фото синців та саден, повідомлень з погрозами, запис телефонних розмов, медичних довідок; 3. Зателефонуйте 102 та повідомте про ситуацію, що склалась; 4. Повідомте своїх родичів або близьких людей про ваш стан та подальші наміри; 5. Змініть свої контактні дані (адресу електронної пошти, номер телефону) вимкніть геолокацію в телефоні, ноутбучі, планшеті та не відображайте своє місцезнаходження у соціальних мережах.

Звичайно, виконання зазначеного Плану дій про захист в умовах карантину не виключить повністю факти домашнього насильства, але дозволить убезпечити життя та здоров'я під час конфліктних ситуацій.

Література:

1. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). Київ: Ваіте, 2019. 288 с.

2. Цілі Сталого Розвитку ООН на 2016-2030 рр. Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku> (дата звернення 04.10.2021).

3. Електронний ресурс: <https://rm.coe.int/1680462546> (дата звернення 04.10.2021).

4. Електронний ресурс: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення 04.10.2021).

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Буряк К.М.

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри Європейського та міжнародного права

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

м. Дніпро, Україна

На шляху розбудови соціальної, демократичної, правової держави європейського зразка для України проблема домашнього насильства в значній мірі пов'язана із забезпеченням дотримання прав і свобод у такій важливій для суспільства сфері як сім'я, а також належним забез-

печенням з боку державних та не державних інституцій особистої та публічної безпеки кожного члена сім'ї.

Більше того, дана проблема взагалі тривалий час замовчувалася і сьогодні вітчизняними вченими розглядається як найбільш латентною. І пов'язано це було з тим, що за радянські часи такий вид кримінального правопорушення по ідеологічними мотивам не міг бути, а з іншого боку, ментальність значної частини українського суспільства, була такою, коли прояви домашнього насильства в сім'ї не могли бути надбанням публічності.

На даний час, вітчизняні вчені у різних галузях знань, не виключенням є і кримінологи шукають алгоритм подолання домашнього насильства, все ясніше усвідомлюючи, що проблеми такого насильства найтіснішим чином пов'язані з кризою правової культури, моральної свідомості, алкоголізмом, наркоманією, проституцією, цивільними стосунками тощо. На даний час, Інститут сім'ї вступив в протиріччя уявлення про здоровий спосіб життя, питання до шлюбних відносин, моральні й релігійні цінності. В значній мірі були забуті традиції та звички дбайливого відношення до родини, батьків, дітей тощо.

Деформація матриці сімейного життя, незахищеність її державними інституціями загострюють і без того складну проблему інституту сім'ї. Серед її деструктивних факторів ми виділяємо різке збільшення кількості кримінальних правопорушень вчинених у даній сфері. А це в свою чергу дезорганізує життєву діяльність суспільства, завдає шкоду правам і свободам людині в Україні.

До речі, практика розвитку кримінального законодавства знає багато випадків, коли суспільно небезпечні діяння, які не належали до злочинних, згодом визнавалися законодавцем злочином. Причинами таких змін у законодавстві кримінологи називають: а) підвищення суспільної небезпеки певних діянь; б) необхідність усунення прогалин у законодавстві; в) появу нових суспільних відносин, що потребують охорони за допомогою норм кримінального права.

Поряд з тим, щоб закон працював і був ефективним у протидії та запобіганні домашнього насильства кримінально-правова заборона повинна бути соціально та кримінологічно прогнозованою на результат. З огляду на такий стан протидії та запобіганні домашнього насильства законодавець виправдано доповнив Кримінальний кодекс України:

1) ст. 126-1 «Домашнє насильство», тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи, – карається громадськими роботами на строк від

ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років.

На жаль, різке збільшення кількості кримінальних правопорушень вчинених у сімейній сфері відбувається на тлі зростання загальної злочинності в Україні. Більше того, жодного дня не проходить без повідомлення у засобах масової комунікації про домашню злочинність і особливо про такий її вид як домашнє насильство. А це в свою чергу дезорганізує життєву діяльність суспільства, завдає шкоду правам і свободам людині в Україні.

ПРИЧИНИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В ПАНДЕМІЮ COVID-19

Дерев'яно Н.З.

*доктор філософії в галузі права,
член-кореспондент Міжнародної кадрової академії,
старший викладач кафедри суспільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Виявлення та вивчення причин і умов домашнього насильства є однією з основних завдань сучасного суспільства. Одними з найбільш важливих передумов його виникнення є соціально-психологічні причини домашнього насильства, які виникають в процесі міжособистісної взаємодії членів сім'ї між собою. У період пандемії COVID-19 випадки домашнього насильства значно зросли. Особливу увагу, на нашу думку, слід приділити вивченню факторів, які спровокували насильство в сімейних відносинах в період обмежувальних заходів, введених через поширення нової коронавірусної інфекції, оскільки насильницькі дії з боку членів сім'ї, жорстоке поводження з дітьми широко поширені після надзвичайних ситуацій [5, с. 113]. Важливо також визначити механізми правового регулювання домашнього насильства та вжити заходи щодо попередження домашнього насильства в Україні.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» домашнім насильством визнаються діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця

проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [2]. Сутність найбільш поширених рис сімейних насильницьких злочинців полягає в наступному: зневага до інтересів членів сім'ї; виражений егоїзм, підпорядкування поведінки інших осіб власним бажанням; високий відсоток осіб зрілого віку, які вчиняють домашнє насильство; невисокий, досить середній загальноосвітній рівень даної категорії осіб [4].

У ситуації самоізоляції через пандемію COVID-19 в багатьох країнах світу □ Австралії, Бразилії, Китаї, Росії, США, Європейському союзу □ спостерігається сплеск жорстокості та агресії по відношенню до інтимних партнерів, жінок і дітей [6].

На думку вчених з КНР, що здійснили контент-аналіз 1 015 874 випадків, пов'язаних з насильством сім'ї під час пандемії COVID-19, серед найбільш актуальних тем, що висвітлювались в мас-медіа під час карантину (з 12 квітня по 16 липня 2020 г.) було: 1) вплив COVID-19 на рівень сімейного насильства (збільшення кількості дзвінків на «гарячу лінію», зростання показників злочинності); 2) види насильства в сім'ї (фізичне, психологічне, сексуальне); 3) форми насильства в сім'ї (побої, примус, загрози); 4) фактори ризику, пов'язані з сімейним насильством (зловживання алкоголем, фінансові обмеження, втрата роботи); 5) характеристика жертв насильства в сім'ї (представники ЛГБТ-спільноти, діти); 6) роль соціальних служб в боротьбі з насильством в сім'ї («гарячі лінії», соціальні працівники, притулки); 7) реакція правоохоронних органів (дзвінки в службу екстреної допомоги, арешт поліції, охоронні ордери, повідомлення про зловживання); 8) роль громадських організацій і рухів (підтримка жертв, інформування)[10].

У США і до пандемії спостерігався високий рівень домашнього насильства, не зважаючи на прийнятий ще в 1996 р. федеральний закон про протидію сімейному насильству. Згідно з офіційною статистикою, основними жертвами є жінки, діти, люди похилого віку, інваліди: кожен хвилину 20 американців піддаються тому чи іншого виду насильства [11]; один з вісьмох дітей хоча б раз протягом життя страждав від жорстокого поводження [12]. Дані показники ще більше посилюються під час пандемії COVID-19 [7]. Національна комісія у справах жінок Індії повідомила про зростання гендерного насильства більш ніж удвічі під час закриття в Індії; загальна кількість скарг від жінок зросла з 116 в перший тиждень березня до 257 в останній тиждень місяця [8]. Міністерка у спра-

вах жінок Тунісу Асма Ширі заявила про зростання в 5 разів кількості випадків насильства в сім'ї в період пандемії коронавірусу [9].

Отже, зростання випадків домашнього насильства є досить поширеним явищем в період пандемії у багатьох країнах світу. Це пов'язано з тим, що люди почати більше проявляти агресії один до одного. В рамках етологічної теорії К. Лоренца, природа агресії та насильства полягає у його ототожненні з успадкованою людиною природною агресивністю: «насильство і агресія – прояви людиною природжених інстинктів боротьби за виживання. Вони можуть розглядатися як такі, що сприяють виживанню спільнот і біологічних видів» [3]. Тобто агресивність, це спосіб боротьби за виживання, однак така поведінка не властива людям лише у ситуації загрози. У пандемію «сплеск пов'язаний з самою природою домашнього насильства – воно завжди будується в ізоляції, а ізоляція в умовах пандемії – просто подарунок агресору, тому у всіх країнах зараз заговорили про його зростання» [1].

Таким чином, великі негативні події, такі як пандемії, стихійні лиха часто призводять до зростання насильства в сім'ї. Цьому сприяють такі фактори: потенційна небезпека зараження вірусом, страх за своїх близьких; висвітлення негативних подій у ЗМІ; зміна звичного укладу життя, економічні наслідки епідемії.

Література:

1. Заложники карантину: домашнее насилие во время изоляции. URL: <https://spid.center/ru/articles/2723/>
2. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст. 35) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
3. Конрад Лоренц. Агрессия (так называемое "зло"): Пер. с нем. М.: Издательская группа «Прогресс», «Универс», 1994. 272 с.
4. Пахомова Я. А. Пока все дома: домашнее насилие в период пандемии COVID-19. *Вопросы российской юстиции*. 2021. № 12. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/poka-vse-doma-domashnee-nasilie-v-period-pandemii-covid-19>
5. Ростовская Т. К., Безвербная Н. А. Рост семейного насилия во время чрезвычайных ситуаций и пандемии COVID-19. *Вестник РГГУ*. Серия «Философия. Социология. Искусствоведение». 2021. № 1. С. 111–123. DOI: 10.28995/2073-6401-2021-1-111-123
6. Campbell A. M. An Increasing Risk of Family Violence during the COVID-19 Pandemic : Strengthening Community Collaborations to Save Lives. *Forensic Science International : Reports*. 2020. Vol. 2. P. 100089. <https://doi.org/10.1016/j.fsir.2020.100089>
7. Fielding Sarah In quarantine with an abuser: surge in domestic violence reports linked to coronavirus. *The Guardian* (en-GB). 2020-04-03.

- URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/apr/03/coronavirus-quarantine-abuse-domestic-violence>
8. Roy Lachmi Deb Domestic Violence Cases Across India Swell Since Coronavirus Lockdown. *Outlook India*. 7 April 2020. URL: <https://www.outlookindia.com/website/story/india-news-rise-in-domestic-violence-across-all-strata-of-society-in-the-coronavirus-lockdown-period/350249>
  9. Welle (www.dw.com), Deutsche. Coronavirus fuels domestic violence in the Middle East | DW | 02.04.2020. DW.COM (en-GB).
  10. Xue J., Chen J., Chen C., Hu R., Zhu T. The Hidden Pandemic of Family Violence During COVID-19 : Unsupervised Learning of Tweets. *Journal of Medical Internet Research*. 2020. Vol. 22, № 11. P. e24361. <https://doi.org/10.2196/24361>
  11. Wagers S. Domestic violence growing in wake of coronavirus outbreak. *The Conversation*. 2020. URL: <https://theconversation.com/domestic-violence-growing-inwake-of-coronavirus-outbreak-135598>
  12. Humphreys K .L., Myint M. T., Zeanah C. H. Increased Risk for Family Violence During the COVID-19 Pandemic. *Pediatrics*. 2020. Vol. 146, № 1. P. e20200982. <https://doi.org/10.1542/peds.2020-098>

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ПІД ЧАС COVID-19: ВИКЛИКИ ПРАВООХОРОННІЙ СИСТЕМІ

Крупнова Л.В.

*адвокат, доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України, професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Гальмування економічного розвитку та зростання загальної суспільної напруги є очевидними наслідками будь-якого глобального соціального потрясіння. Водночас у такий час завжди підіймаються на поверхню та загострюються проблеми, вирішенню яких до того не було приділено належної уваги з боку правоохоронних органів. Проблема домашнього насилля та гендерної нерівності – одна з таких.

Пандемія COVID-19 позначилася на різних соціальних групах порізно, а саме мала наслідком збільшення випадків домашнього

насильства щодо жінок у майже всіх країнах, хоча навіть до 2020 року кожна третя жінка у світі переживала ту чи іншу форму насильства [6, с. 54]. Здається зрозумілим, що домашнє насильство є порушенням визнаних міжнародною спільнотою прав, зокрема права на звільнення від катувань та нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження, права на особисте та сімейне життя і, за деяких обставин, саме права на життя. Однак, лише порівняно нещодавно домашнє насильство стало розглядатися через призму прав людини.

З цієї позиції важливою віхою захисту прав жертв домашнього насильства є положення Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульської конвенції), які встановлюють не лише декларації, а конкретні зобов'язання держави щодо вдосконалення законодавства та правозастосовної практики [1, с. 5]. Дана Конвенція стала першим юридично обов'язковим документом в Європі з цього питання і найбільш масштабною міжнародною угодою за обсягом правового регулювання відповідної проблематики [1, 5-6]. Основними цілями Стамбульської конвенції є захист жінок від усіх форм насильства; запобігання, переслідування й усунення такого явища, як насильство щодо жінок та домашнє насильство, а також сприяння ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок і досягнення рівності між жінками та чоловіками, в тому числі шляхом розширення прав і можливостей жінок [3]. Проте положення Конвенції можуть бути застосовані також і щодо чоловіків, дітей-свідків та дітей-жертв випадків домашнього насильства. У ній визначаються і кваліфікуються форми насильства стосовно жінок, зокрема психологічне насильство, переслідування, фізичне насильство та сексуальне насильство, включно зі звалтуванням, що чітко охоплює участь у неузгоджених з особою актах сексуального характеру, примусові шлюби, примусові аборти, примусову стерилізацію, сексуальні домагання та інші кримінальні правопорушення [3].

Варто зазначити, що попри те, що були внесені зміни до законодавства України згідно зі стандартами Конвенції (доповнено КК України відповідною статтею, визначено форми домашнього насильства тощо) сама Конвенція так і не була ратифікована.

Боротьба з домашнім насильством в умовах COVID-19 вимагає комплексного підходу із застосуванням усіх механізмів публічного управління. Закладена Конвенцією схема боротьби з домашнім насильством, що полягає у трьох основних кроках – «запобігання, захист, кримінальна відповідальність для винних», особливо актуальна. Як справедливо зазначає Черевко К. О., запобігання і реагування на насильство стосовно жінок охоплює зобов'язання сприяти змінам у ставленні та поведінці, які виправдовують насильство щодо жінок, навчати фахівців, які працюють з постраждалими, для запобігання насильству та його виявлення, а також розроблення корекційних програм для «кривдників»

[5, с. 53]. Необхідною умовою протидії у період пандемії також є активне інформування населення про ознаки домашнього насильства, його види та органи державної влади, що уповноважені вчиняти дії, спрямовані на захист потерпілих, а також номери гарячих ліній, адреси притулків тощо. Не менш важливим є забезпечення діяльності центрів надання психологічної підтримки жертвам домашнього насильства.

Однією з проблем ефективного захисту прав потерпілих від домашнього насильства є проблема розмежування складів злочинів, зокрема ст. 126-1 КК України, яка визначає поняття домашнього насильства може конкурувати зі складами злочинів, передбачених ст. 121 «Умисне тяжке тілесне ушкодження», ст. 122 « Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження», ст. 125 «Умисне легке тілесне ушкодження», ст. 126 «Побої і мордування» КК України [4]. Викликає труднощі також і розмежування ст. 126-1 КК України та ст. 173-2 КУпАП [2].

Водночас існують у профільному законодавстві також прогалини, які ускладнюють захист потерпілих від домашнього насильства, оскільки поки вони не є кримінально караними. Зокрема, Стамбульська конвенція до форм домашнього насильства відносить також цькування в Інтернеті з відповідними гендерно обумовленими погрозами, переслідування та сексуальне домагання.

Проте основним елементом системи протидії домашньому насильству в період COVID-19 залишається притягнення правопорушників до відповідальності, забезпечення ефективного представництва та участі потерпілих у процесі здійснення правосуддя. У зв'язку з цим періодично має здійснюватися проводити огляд, оцінювання і перегляд своїх законів, кодексів і процедур, зокрема свого кримінального законодавства, з тим, щоб забезпечити їхню силу й ефективність у викоріненні насильства щодо жінок і ліквідувати положення, що передбачають або виправдовують насильство стосовно жінок; проводити огляд, оцінювання і перегляд свого кримінального та цивільного законодавства в межах своїх національних правових систем із метою заборони всіх актів насильства стосовно жінок і за наявності таких уживати з цією метою необхідних заходів тощо [5, с. 55].

Отже, домашнє насильство слід розглядати через призму прав людини, а правоохоронним органам необхідно забезпечувати ефективні захист потерпілих та переслідування правопорушників відповідно до міжнародних стандартів в умовах COVID-19.

Література:

1. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі. Науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України. К.: Ваіте, 2019. 288 с.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. №8073-Х. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 01.10.2021).
3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11.05.2011 року. URL: <https://rm.coe.int/1680462546>
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 01.10.2021).
5. Черевко К. О. Домашнє насильство та насильствр щодо жінок у розрізі законодавства України. Вісник кримінологічної асоціації України. 2021. №1 (24). С. 50-59.
6. Rafael Guerra LUND, Scheila MÂNICA, Giselle Mânica. Collateral issues in times of Covid-19: child abuse, domestic violence and femicide. Revista Brasileira de Odontologia Legal. 2020. № 7(2). P. 54-69.

ДИСТАНЦІЙНА РОБОТА ЖІНОК ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ

Панюк Т.П.

*кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри економічної теорії*

*Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, Україна*

Проблеми, які стоять перед цілим світом та перед Україною зокрема через COVID-19, пов'язані із захистом прав людини і забезпеченням гендерної рівності. Наслідки пандемії мають вплив на жінок та дівчат в Україні, зокрема що стосується сфери трудових, сімейних відносин та захисту від гендерно зумовленого насильства. Аби можна було подолати наслідки впливу пандемії на права людини та забезпечення гендерної рівності, важливо систематично здійснювати моніторинг та досліджувати стан дотримання прав жінок. Адже наслідки COVID-19 не є короточасними та будуть більш видимими після завершення пандемії.

Значна частина зарубіжних науковців стверджують, що в результаті пандемії ми отримаємо чималий «відкат фемінізму», зокрема тих зусиль, які було докладено для досягнення гендерної рівності, і в Україні також. Такі наслідки мала криза, спричинена вірусом Ебола, у трьох

африканських країнах у 2014-му, епідемія вірусу Зіка у 2015-му і недавніх спалахів ГРВІ, свинячого і пташиного грипу.

Про загрози і виклики, з якими стикаються жінки та дівчата у зв'язку з пандемією, йдеться в дослідженні ООН Жінки «Попередження: Насильство проти жінок та дівчат & COVID-19» (Prevention: Violence against Women and Girls & COVID-19) (UN Women), у якому зазначається, що «...коли традиційні гендерні ролі диктують, що чоловіки повинні забезпечувати свої сім'ї, ця реальність може створити відчуття неадекватності, невизначеності та втрати контролю, провокуючи утвердження влади, зокрема шляхом насильства щодо своїх партнерів у подружжі, дітей або інших осіб, з якими кривдник спільно проживає. Там, де існує бідність та нездатність задовольнити основні потреби, дівчата піддаються ризику раннього виходу заміж чи застосуванню до них сексуального насильства».

Оскільки криза коронавірусу є глобальною і матиме довгостроковий вплив, передусім на становище жінок та дівчат в Україні, важливо в цій ситуації дослідити, дистанційну роботу жінок та її особливості під час пандемії

Після запровадження карантинних обмежень уряд врегулював на законодавчому рівні умови дистанційної роботи на підприємствах. Частина підприємств, установ та організацій, які не могли забезпечити роботу дистанційно, відправляли своїх працівниць у відпустки за власний рахунок або щорічні відпустки. Проте дехто з підприємців змушений був припинити свою роботу на невизначений термін.

Питання дистанційної роботи обговорювалося на ринку праці уже тривалий час. В Україні воно не було настільки актуальним, проте дедалі більше власників бізнесу частково переходили на залучення працівників до дистанційної роботи.

Пандемія COVID-19 швидко внесла свої корективи на ринку праці, внаслідок чого були прийняті і зміни до Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП) та передбачена така форма організації праці, як дистанційна (надомна) робота.

При дистанційній (надомній) роботі працівники розподіляють робочий час на свій розсуд, на них не поширюються правила внутрішнього трудового розпорядку, якщо інше не передбачено у трудовому договорі. При цьому загальна тривалість робочого часу не може перевищувати норм, передбачених статтями 50 і 51 КЗпП.

Окрім того, відповідно до змін до КЗпП, «на час загрози поширення епідемії, пандемії та/або на час загрози військового, техногенного, природного чи іншого характеру умова про дистанційну (надомну) роботу та гнучкий режим робочого часу може встановлюватися у наказі (розпорядженні) власника або уповноваженого ним органу без обов'язкового укладення у письмовій формі трудового договору про

дистанційну (надомну) роботу». Безумовно, передбачення такої можливості є позитивом, оскільки це сприяє швидкому налагодженню трудових відносин.

Зауваження до цього нормативного регулювання стосуються виконання роботодавцем обов'язку гарантувати належні та безпечні умови праці, який передбачений КЗпП, а також забезпечити належними технічними засобами для виконання працівником посадових обов'язків. Очевидно, що у випадку дистанційної роботи виконати ці обов'язки неможливо.

Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення правового регулювання дистанційної роботи № 4051 від 04.09.2020 передбачає таке визначення дистанційної роботи:

«Дистанційна робота – це така форма організації трудових відносин між працівником та роботодавцем та/або виконання роботи, коли робота виконується працівником поза приміщеннями роботодавця в будь-якому місці за його вибором та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

При виконанні дистанційної роботи працівник самостійно обирає власне робоче місце та персонально відповідає за забезпечення безпечних та нешкідливих умов праці на ньому.

Порядок і строки забезпечення працівників, які виконують роботу дистанційно, необхідними для виконання ними своїх обов'язків обладнанням, програмно-технічними засобами, засобами захисту інформації і іншими засобами, порядок і строки подання такими працівниками звітів про виконану роботу, розмір, порядок і строки виплати компенсації за використання належних працівникам або орендованих ними обладнання, програмно-технічних засобів, засобів захисту інформації та інших засобів, порядок відшкодування інших, пов'язаних з виконанням дистанційної роботи, витрат визначаються трудовим договором про дистанційну роботу.

У випадку відсутності відповідного положення у трудовому договорі забезпечення засобами роботи, пов'язаними з інформаційно-комунікаційними технологіями, які використовує працівник, покладається на власника або уповноважений ним орган, який забезпечує відповідне встановлення та технічне обслуговування, а також оплачує витрати, пов'язані з цим».

Такі законодавчі пропозиції поліпшують регламентацію дистанційної роботи в частині, що стосується обов'язків працівників і роботодавців. Водночас ставимо під сумнів можливість реального виконання роботодавцем обов'язку, який передбачений законопроектом, який ми цитували вище, щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці на робочих місцях на території і у приміщеннях власника.

Щодо проблем, пов'язаних з дистанційним режимом роботи, зауважимо таке, що дистанційний режим роботи за відсутності гендерної політики в компанії призводить до збільшення навантаження на жінок. Адже жінки під час карантину через спалах COVID-19, окрім виконання своїх професійних обов'язків, виконували одночасно і домашню роботу (прибирали, готували тощо), а також допомагали з навчанням дітям, які теж вчилися дистанційно вдома. Як результат більшості жінкам доводиться працювати вночі через звантаженість хатньою роботою протягом дня. Це свідчать, що неоплачувана домашня праця (яку наразі здебільшого виконують жінки) у випадку дистанційної роботи погіршує становище жінок, призводить до надмірного їх навантаження та насильства з боку чоловіків.

Для зменшення дискримінації жінок та забезпечення належних можливостей конкурувати з чоловіками нарівні у сфері трудових відносин потрібно проводити широкі інформаційні кампанії, які сприяли б подоланню наявних у суспільстві гендерних стереотипів та активному залученню чоловіків до розподілу домашніх обов'язків.

Отже, для переведення на дистанційну роботу зобов'язує роботодавців, окрім впровадження гендерної політики, створювати працівникам умови для такої роботи щоб жінки не піддавались домашньому насильству та фізичному або психологічному навантаженню.

Література:

1. Violence against women in times of COVID-19. URL: <https://inbreakthrough.org/violence-against-women-in-times-of-covid-19/>.
2. The Coronavirus Is a Disaster for Feminism. Pandemics affect men and women differently. URL: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2020/03/feminism-womens-rights-coronavirus-covid19/608302/>.

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Суржко О.А.

*аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
Донецького державного університету внутрішніх справ
м. Маріуполь, Донецька область, Україна*

Гендерне насильство трапляється у всіх країнах та економічних і соціальних групах. Це підриває здоров'я, гідність, безпеку і автономію своїх жертв. Відтак, 07 грудня 2017 року з метою протидії домашньому

насильству був прийнятий Закон України №2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (надалі – «Закон»), який набрав чинності 07.01.2018 року. Вказаним законом на законодавчому рівні закріплено визначення домашнього насильства, також законодавець передбачив широкий спектр діянь, які відносяться до поняття домашнього насильства, це зокрема фізичне, психологічне, сексуальне та економічне [1].

Відповідно до положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами від 11 травня 2011 р., Україна як країна-учасниця договору взяла на себе зобов'язання щодо протидії домашньому насильству шляхом застосування спеціальних заходів. Наша держава виконала зобов'язання втілюючи вказані заходи у V розділі Закону, до яких належать: терміновий заборонний припис стосовно кривдника; обмежувальний припис стосовно кривдника; взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи;

направлення кривдника на проходження програми для кривдників. Ці заходи застосовують уповноважені суб'єкти з метою забезпечення умов для належного реагування правоохоронними органами, зокрема Національною поліцією України, на всі випадки та прояви домашнього насильства [2].

Проте глобальні ресурси для пошуку рішень та впровадження програм по припиненню гендерної грунтовності насильство було обмежене пандемією COVID-19. Розглядаючи вплив пандемії COVID-19 на зусилля по припиненню гендерного насильства можемо стверджувати, що наша держава зіткнулась із затримкою у розширенні профілактичних заходів щодо домашнього насильства, оскільки увага та ресурси приділяються COVID-19, що стало причиною наслідковим зв'язком збільшенню випадків насильства з боку інтимних партнерів.

Одним із найбільших внесків до зростання домашнього насильства стало як наслідок розпорядження про перебування вдома та обмежень пересування, що збільшило кількість постраждалих жінок від агресивних партнерів. Посилення напруги в сім'ї та економічного стресу зіграло свою роль. Ускладнюється доступ із соціальними працівниками, співробітниками правоохоронних органів, родичами та знайомими, які зможуть допомогти у випадку насильства. Крім того, перебуваючи на своїй території у своєму помешканні, кривдник відчуває свою безкарність, співробітники системи органів та установ, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, не мають змоги контролювати вразливі сім'ї, оскільки багато з цих працівників залучено до боротьби з коронавірусною інфекцією.

Пандемія COVID-19 може критично підірвати прогрес, досягнутий у боротьбі з домашнім насильством. Разом з тим, пріоритетом роботи

прокуратури на 2021 рік оголошено протидію домашньому насиллю та у своєму відеозверненні генеральний прокурор Ірина Венедіктова, як інформує пресслужба ОГП заявила: «Тільки за січень-березень цього року зареєстровано понад 1000 таких кримінальних правопорушень, до суду вже передані більше 650», – поінформувала вона.

Як уточнила генеральний прокурор, торік у єдиному реєстрі досудових розслідувань загалом було зареєстровано близько 3 тисячі правопорушень щодо домашнього насильства, майже 2000 з них направлені до суду з обвинувальними актами. Зокрема, за її інформацією, торік було вчинено злочини, пов'язані з насильством в сім'ї, щодо 199 дітей. Загалом за минулий рік за ст. 126-1 Кримінального кодексу України засуджено 778 осіб, – поінформувала Ірина Венедіктова [3].

Відповідно до офіційних даних Національної поліції України, за результатами реагування мобільних груп на повідомлення про факти вчинення домашнього насильства протягом 2021 року до Єдиного реєстру досудових розслідувань унесено відомості щодо вчинення кримінальних правопорушень у сфері домашнього насильства, з яких за статтею 126-1 (Домашнє насильство) – 343 фактів і 45 – за статтею 390-1 (Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або не проходження програми для кривдників) Кримінального кодексу України [4].

Отже вплив пандемії COVID-19 на досягнення трансформаційних результатів щодо запобігання домашньому насильству в сім'ї є вагомим.

Пандемія COVID-19 стала найшвидшою глобальною кризою громадського здоров'я за останні століття, що спричинило значні наслідки смертності та захворюваності, що породжує величезні проблеми зі здоров'ям та соціально – економічними проблемами. Уряд запроваджує безпрецедентні заходи щодо обмеження розповсюдження вірусу, в той час як система охорони здоров'я та соціальні системи намагаються з цим впоратися. Зростання завантаженості правоохоронних та судових органів, обмеження пересування та економічні проблеми все це наслідки пандемії з якими зіштовхнулася наша держава.

В сім'ях з низьким рівнем доходу пандемія порушує доступ до життя, збереження послуг сексуального та репродуктивного здоров'я. Особливо вразливими є безробітні, літні жінки, та жінки з інвалідністю, оскільки в них бракує фінансових ресурсів на подолання наслідків насильства. Дана ситуація загострюється під час пандемії COVID-19, враховуючи що багато жінок зіткнулися із втратою роботи та скороченням доходів, що в свою чергу погіршує існуючу гендерну та соціальну нерівність. Жінки утримуються від відвідування закладів охорони здоров'я через побоювання щодо зараження COVID-19 або наприклад через обмеження руху.

Ресурси держави для надання підтримки, консультування та догляду після отриманих негативних наслідків від домашнього насильства під час пандемії також обмежені.

Чітко зрозуміло, що не варто знижувати пріоритет боротьби з домашнім насильством під час нинішньої кризи. Держава повинна відновити пріоритети у сфері попередження насильства та зробити відшкодування шкоди в разі насильства одним з основних компонентів своїх національних заходів по боротьбі з COVID-19 і плану відновлення після пандемії. Досудові органи мають забезпечити високий пріоритет домашнього насильства в діяльності своїх працівників.

Це означає забезпечення доступу до термінового і гнучкому фінансування для служб, які надають допомогу постраждалим. Послуги для жертв насильства повинні входити в число основних і залишатися відкритими, щоб продовжувати допомагати постраждалим. Багатьом групам громадянського суспільства, які виконують цю роботу не вистачає фінансування. Їм необхідна активна підтримка.

Варто розширити механізми взаємодії між досудовими органами, судом, який приймає рішення про винуватість особи та відразу розуміє, що вказана особа повернеться до дому та може продовжувати вчиняти протиправні дії, організаціями громадянського суспільства та притулками для осіб, які постраждали від насильства в сім'ї, щоб вони могли дістатися до безпечного місця. Слід проконсультувати потерпілу сторону про можливість отримання необхідної допомоги, а також проконсультувати співробітників поліції і інший відповідний персонал про COVID-19 і про те, яким чином такі аспекти, як самоізоляція, продовжать впливати на факти насильства по відношенню до жінок і дівчаток. Надати вказівки по швидким методам реагування.

Література:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII// База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#n368> (дата звернення: 04.10.2021).
2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами та пояснювальна доповідь. Стамбул (Туреччина) 11.V.2011. URL: <https://rm.coe.int/1680093d9e> (дата звернення 04.10.2021).
3. Мультимедійна платформа іномовлення України. Уркінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3224388-cogoric-do-suduperedali-ponad-650-sprav-pro-domasne-nasilstvo-venediktova.html> (дата звернення: 04.10.2021)
4. Портал МВС. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/z-pocatku-roku-grupi-reaguvannya-na-domasnje-nasilstvo-zdiisnili-maize-63-tisyaci-viyizdiv> (дата звернення: 04.10.2021)

НАПРЯМ 2. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКАМИ СТАТІ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Гарбарчук О.В.

*студентка 3 курсу юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 домашнє насильство – це діяння (дія або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняється в сім'ї чи в межах місця проживання або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

Фактично, домашнє насильство може виражатися в таких діях, як: – словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування; – ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побиттів, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру; – будь-яких діянь сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди, або стосовно дитини незалежно від згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності; – умисному позбавленню житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення

без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру.

За вчинення домашнього насильства чинним законодавством передбачено кримінальну, адміністративну чи цивільно-правову відповідальність.

Так, адміністративна відповідальність за вчинення домашнього насильства передбачена статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Відповідно до санкції вказаної статті, вчинення домашнього насильства або насильства за ознакою статі, тобто застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо, тягне за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (170-340 грн.) або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до семи діб.

У свою чергу, повторне вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі особою, яку протягом року вже було піддано адміністративному стягненню за вчинення таких дій, тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (340-680 грн.) або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб [2].

Дії кримінального характеру, пов'язані з домашнім насильством, можуть бути кваліфіковані за однією із статей Кримінального кодексу України. Це може бути, зокрема, нанесення тілесних ушкоджень різного ступеню тяжкості (статті 121, 122, 123, 125), погроза вбивством (стаття 129), зґвалтування (стаття 152) тощо. Найбільш тяжким злочином даної категорії є умисне вбивство (стаття 115).

Крім того, Кримінальний кодекс містить статтю 126-1 (Домашнє насильство), яка передбачає відповідальність за умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного домашнього насильства. Такі дії караються громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років.

Поряд з притягненням до адміністративної чи кримінальної відповідальності до особи, яка вчинила домашнє насильство, можливе застосування також заходів цивільно-правової відповідальності, які полягають в необхідності відшкодування потерпілому завданої моральної та матеріальної шкоди [3].

Література:

1. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 04.10.2021);
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення 04.10.2021);
3. Кримінальний кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 04.10.2021).

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КАЛІЦТВО ЖІНОЧИХ ГЕНІТАЛІЙ, ПРИМУСОВИЙ АБОРТ ТА ПРИМУСОВУ СТЕРИЛІЗАЦІЮ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ЩОДО ЖІНОК: УЗГОДЖЕНІСТЬ ІЗ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИМИ НОРМАМИ (ЗА СТАМБУЛЬСЬКОЮ КОНВЕНЦІЄЮ)

Довженко Я.М.

аспірантка 2 року навчання

*Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України
м. Київ, Україна*

Проблема насильства є однією із основних проблем, що існують в будь-якій країні світу незалежно від соціально-економічного, культурного розвитку держави. Адже ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню або покаранню (ст. 28 Конституції України). Найпоширенішим і найбільш небезпечними кримінально-караними діяннями за ознаками статі є насильницькі кримінальні правопорушення проти життя і здоров'я, що вчиняються щодо жінок.

З прийняттям Радою Європи Стамбульського конвенції, насильство щодо жінок і домашнє насильство почали розглядатися не лише як питання окремої постраждалої особи, а як порушення прав людини, відповідальність за реагування на які лежить на державах-учасниках Конвенції. Тому запобігання такому насильству стає не питанням доброї волі, а юридичним зобов'язанням держав. Стамбульська конвенція визначає, що держави-учасниці договору зобов'язані включити до власних правових систем кримінальну відповідальність за такі

правопорушення, як каліцтво жіночих геніталій, примусовий аборт та стерилізація.

В межах реалізації положень Стамбульської Конвенції Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 6 грудня 2017 року внесені зміни до чинного на той час законодавства. Відповідно до вказаного Закону України КК України було доповнено новими положеннями, які передбачають відповідальність за насильницькі кримінальні правопорушення, що можуть вчинятися в сімейній сфері: ст. 126-1 «Домашнє насильство», ст. 134 «Незаконне проведення абортів або стерилізації».

Ст. 38 Конвенції передбачено, що сторони вживають необхідних законодавчих заходів для забезпечення того, щоб було криміналізовано такі форми умисної поведінки: а) видалення, інфібуляція або здійснення будь-якого іншого каліцтва в цілому або частково великих статевих губ, малих статевих губ або клітора; б) примушування жінки до того, щоб вона зазнала актів, перелічених у підпункті «а», або схилення її до цього; с) підбурювання, примушування дівчини до того, щоб вона зазнала актів, перелічених у підпункті «а», або схилення її до цього [5]. Таким чином Стамбульська конвенція розглядає каліцтво статевих органів умисним діянням, що «вчиняється стосовно жінок та дівчат і полягає в різних формах оперативного впливу на жіночі геніталії за відсутності до цього медичних показань [б. с. 281].

Відповідальність за каліцтво статевих органів передбачена ст. 121 КК України. Однак визначені статтею 38 Конвенції форми каліцтва жіночих статевих геніталій не були включені до статті 121 КК України. На відміну від Стамбульської конвенції, «КК України встановив кримінально-правову заборону щодо каліцтва статевих органів як статево нейтральну норму, відповідно передбачивши відповідальність за каліцтво як жіночих, так і чоловічих геніталій» [б. с. 281]. Тому слід погодитися із думкою А.А. Васильєва та К.В. Юртаєвої про виключення «суспільно небезпечного наслідку у виді каліцтва статевих органів із переліку наслідків, передбачених ст. 121 КК України, та встановлення окремої норми за умисне каліцтво жіночих геніталій» [б. с. 281].

Наразі кримінальна відповідальність за каліцтво жіночих геніталій вчинених у сфері сімейних відносин в Україні може регулюватися двома статтями: ст. 121 «Умисне тяжке тілесне ушкодження» та ст. 126-1 «Домашнє насильство». Ст. 126-1 КК передбачається вчинення фізичного насильства, що може включати заподіяння тілесних ушкоджень. На відміну від кваліфікації умисного тяжкого тілесного ушкодження, кваліфікація домашнього насильства як кримінального правопорушення потребує наявності такої ознаки, як систематичність і що таке насильство

було вчинене щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах.

Ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII дає визначення фізичного насильства – як форму домашнього насильства – заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості. Отже, є всі підстави зробити висновок: що дії особи, яка вчиняла домашнє насильство на систематичній основі та в один із моментів вчинила каліцтво статевих органів, тому слід кваліфікувати за ст. ст. 121 та 126-1 КК України. На противагу цьому при відсутності ознаки систематичності, дії особи повинні кваліфікуватися за ст. 121, як умисне тяжке тілесне ушкодження.

Ст. 39 Конвенції передбачає вжиття необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб було криміналізовано такі форми умисної поведінки: а) проведення аборту жінці без її попередньої та інформованої згоди; б) проведення хірургічного втручання, метою або наслідком якого є припинення здатності жінки до природної репродукції без її попередньої та інформованої згоди або розуміння процедури [5].

Положенням, що регулює відповідальність за примусовий аборт та примусову стерилізацію і реалізує охорону особи від вчинення щодо неї таких протиправних дій в Україні є ст. 134 КК України, в якій не тільки враховані вимоги ст. 39 Конвенції, а також передбачена відповідальність за скоєння інших протиправних дій. Закріплена відповідальність за: 1) проведення аборту особою, яка не має спеціальної медичної освіти; 2) примушування до аборту без добровільної згоди потерпілої особи; 3) та незаконне проведення аборту, що спричинило тривалий розлад здоров'я, безплідність або смерть потерпілої особи з більш суворим покаранням; 4) примушування до стерилізації без добровільної згоди потерпілої особи; 5) стерилізація без добровільної згоди потерпілої особи, яка мала наслідки у вигляді спричинення смерті потерпілої особи чи інші тяжкі наслідки [2].

Одночасно ст. 121 КК України передбачена кримінальна відповідальність за переривання вагітності та за втрату будь-якого органу або його функцій. Тому, при кваліфікації вчиненого для розмежування 134 та 121 статей КК України слід враховувати спрямованість умислу злочинця. Так, для ст. 121 КК України таким умислом буде спричинення тяжких тілесних ушкоджень, наслідками якого можуть бути переривання вагітності та/або втрата будь-якого органу або його функцій, а в ст. 134 умисел направлено саме на переривання вагітності та стерилізацію. Вчиненні діяння, можна вважати кримінальними правопорушеннями, що пов'язані із домашнім насильством, якщо таке насильство було вчинене щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах.

Отже, нормативно-правова база щодо запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознаками статі в Україні залишається порівняно новою сферою і позитивні напрацювання є. Так, чинним кримінальним законодавством чіткіше окреслені діяння за які настає відповідальність за примусовий аборт та примусову стерилізацію жінок. Однак, що стосується каліцтва статевих органів, то ст. 38 Стамбульської конвенції має ширший ніж у чинному КК України перелік форм умисної поведінки, за яку повинна наставати кримінальна відповідальність. Тому з метою приведення кримінального законодавства до вимог ст. 38 Стамбульської конвенції вбачаємо виключити суспільно небезпечний наслідок у виді каліцтва статевих органів із переліку наслідків, передбачених ст. 121 КК України, та встановити окрему норму яка б регулювала це питання окремо.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 14.09.2021)
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст. 131. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 14.09.2021)
3. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 14.09.2021)
4. Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 6 грудня 2017 року № 2227-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст. 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text> (дата звернення 14.09.2021);
5. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (CETS №210). URL: <https://tm.coe.int/1680093d9e> (дата звернення 14.09.2021);
6. Васильєв А.А. Юртаєва К.В., Реалізація положень Стамбульської конвенції в законодавстві України про кримінальну відповідальність: системно-правовий аналіз внесених змін і доповнень // Порівняльно-аналітичне право. – 2019. – № 1. – С. 279-284.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА НАД ЖІНКАМИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19

Дуліба Є.В.

*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Дроздова О.В.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Пандемія COVID-19 є міжнародною проблемою у сфері охорони здоров'я, що суттєво вплинула на всі аспекти життя кожної країни. Розпорядження держав «залишатися вдома» та закриття шкіл, що було запроваджено понад в 160 країнах світу, призвели до збільшення рівня домашнього насильства над дівчатами та жінками у 2020 році [1]. Наприклад, у лютому 2020 році кількість випадків домашнього насильства, що були зареєстровані у провінції Хубей в Китаї, збільшилося втричі порівняно з аналогічним періодом 2019 року [2], у Великобританії лише за перший тиждень локдауну кількість телефонних дзвінків до Національної телефонної лінії допомоги жертвам насильства в сім'ї збільшилося на 25% [3], а в Італії, навпаки, кількість дзвінків на телефонні лінії допомоги істотно зменшилися, при цьому зросло число текстових та електронних повідомлень [4]. В цілому, за даними Структури ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок, 243 мільйони жінок та дівчат у віці 15-49 років зазнавали сексуального або фізичного насильства у 2020 році [1].

В Україні ситуація щодо домашнього насильства над жінками під час пандемії COVID-19 є надзвичайно складною, про що свідчить ряд проблем. По-перше, дослідження проведене ще у 2019 році Організацією з безпеки та співробітництва в Європі демонструє, що в Україні лише 7%

жінок, що стали жертвами домашнього насильства, зверталися до поліції [5]. А тому точний даних про кількість жінок, які стали жертвами насильства під час пандемії, в Україні відсутні, адже переважна більшість жінок не повідомляють до поліції про випадки фізичного або сексуального насильства.

По-друге, не зважаючи на те, що в Україні прийнято Концепцію державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року [6] й посилено адміністративну відповідальність за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі [7], кількість випадків домашнього насильства не зменшилося. Зокрема, протягом 2020 року в Україні зафіксовано 211362 звернень з приводу домашнього насильства, що на 61,9% більше у порівнянні з аналогічним періодом минулого року (130514 звернень), з яких від жінок надійшло 180921 звернень, що становить 85,6% від загальної кількості [8]. При цьому у більшості випадках жінки в Україні, як правило, не мають доступу до послуг у разі насильства, не проінформовані або не знають, що робити взагалі, якщо вони зазнали насильства [5], що свідчить на неналежну інформаційну діяльність держави в цьому напрямку. Поряд з цим в Україні функціонує Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей [9], Національна «гаряча лінія» з питань запобігання домашнього насильства [10], створений веб-сайт «Розірви коло», що спрямований на посилення спроможності та ролі міст у розбудові стійких механізмів захисту на надання допомоги постраждалим від домашнього насильства [11], розроблено мобільний додаток «Твоє право», що є універсальним юридичним довідником для всіх осіб, що постраждали в наслідок конфлікту на сході України та від сексуального і гердерно зумовленого насильства чи торгівлі людьми [12], створено 37 притулків для жертв домашнього насильства, діє 298 мобільних бригад соціально-психологічної допомоги постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі [13].

По-третє, за вчинення особою домашнього насильства передбачена адміністративна відповідальність (стаття 173-2 КУпАП) [14], а за систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи – кримінальна відповідальність (стаття 126-1 КК України) [15]. Однак статистичні дані свідчать, що здебільшого особи, що вчиняють домашнє насильство, притягуються до

адміністративної відповідальності. Так, зокрема, відповідно до судової статистики судів першої інстанції до кримінальної відповідальності за вчинення домашнього насильства за ознаками складу злочину, що передбачено статтею 126-1 КК України, притягнуто 921 особу, при цьому потерпілими є 593 жінок та 6 дівчаток [16]. Водночас, за вказаний період до адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства притягнуто 62360 осіб [17].

По-четверте, судова статистика свідчать про те, що протоколи про вчинення адміністративного правопорушення за статтею 173-2 КУпАП не завжди оформляються належним чином із дотриманням вимог чинного законодавства уповноваженими на те посадовими особами органів Національної поліції згідно зі статтею 255 КУпАП. Так, наприклад, протягом 2020 року до судів першої інстанції України надійшло 124770 матеріалів про притягнення особи до адміністративної відповідальності, що передбачена статтею 173-2 КУпАП, яких 17001 матеріал повернуто на доопрацювання, 42092 проваджень закрито, в тому числі 20999 справ у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення, 11414 справ – у зв'язку із звільненням від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення, 8578 справ у зв'язку з відсутністю події і складу адміністративного правопорушення, 125 матеріалів передано до прокурора чи органу досудового розслідування [17].

Як висновок з вищезазначеного, на нашу думку, для України сьогодні є важливим підвищення обізнаності жінок про існування заходів, які держава вживає для запобігання та протидії домашньому насильству, про можливість отримання правової допомоги, соціальних послуг, підтримки та захисту; здійснення інформаційної діяльності щодо реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; підвищення професіоналізму серед працівників Національної поліції України, які виїжджають на виклики про випадки вчинення домашнього насильства, а також які наділені правом складати протоколи про адміністративні правопорушення за статтею 173-2 КУпАП.

Література:

1. United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women). Justice for Women Amidst COVID-19. URL: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/justice-for-women-amidst-COVID-19-en.pdf?la=en&vs=5442>
2. WHO. COVID-19 and Violence against Women What the Health Sector/System Can Do. URL: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331699/WHO-SRH-20.04-eng.pdf>

3. Chipakupaku, D. Coronavirus: Calls to National Domestic Abuse Helpline Rise by 25% in Lockdown. Sky News. Sky. April 6. URL: <https://news.sky.com/story/39coronavirus-calls-to-national-domestic-abuse-helpline-riseby-25-in-lockdown-11969184>
4. Emma Graham-Harrison, Angela Giuffrida, Helena Smith, Liz Ford. Lockdowns around the world bring rise in domestic violence. URL: <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence>
5. OSCE-led survey on violence against women: Ukraine. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/1/3/440312_0.pdf
6. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 № 728-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80#n2>
7. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі: Закон України від 01.07.2021 № 1604-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1604-20#Text>
8. Уряд затвердив Державну програму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/19691.html>
9. Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей»: наказ Мінсоцполітики України від 11.12.2018 № 1852. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1458-18#Text>
10. Національна гаряча лінія з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації. URL: <https://la-strada.org.ua/garyachi-liniyi>
11. Розірви коло. URL: <https://rozirvykolo.org/about/>
12. Твоє право. URL: <https://www.donbasssos.org/category/%d0%bd%d0%b0%d1%88%d0%b8-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b5%d0%ba%d1%82%d1%8b/%d1%82%d0%b2%d0%be%d1%94-%d0%bf%d1%80%d0%b2%d0%be/>
13. Міністерство соціальної політики приєднується до онлайн-марафону #миЄУкраїна до святкування Дня Європи в Україні. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/20033.html?PrintVersion>
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/conv#Text>

15. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
16. Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження (№1-к) за 2020 рік. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/rik_2020
17. Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення. Зведений за 2020 рік (№1-п).
URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/rik_2020

НАПРЯМ 3. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ У ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНИ

Богатирьова О.І.

*доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник
м. Київ, Україна*

Варто зазначити, що в кримінологічній науці проблема запобігання домашнього насильства на жаль, не має такої досить широкої палітри поглядів, як на інші кримінологічні проблеми у сфері запобігання злочинності. Звідси домашнє насильство насильство це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь[1].

Тому, як зазначає вітчизняна вчена А.Б. Блага емпіричне визначення цієї форми насильства повинно здійснюватись з урахуванням різноманіття проявів даного феномену, його інституціональної сутності [2, с. 7]. Щодо запобігання домашньому насильству в іноземних країнах то він показує, що вони уже накопичили великий досвід з даної проблеми, оскільки вона є актуальною для всіх країн світу. Саме, завдяки активним діям міжнародних правозахисних організацій, в останні роки істотно розширилися уявлення про дотримання прав людини у сімейній сфері. Це створило підґрунття змінити розуміння відповідальності держави за домашнє насильство.

До речі, саме під тиском громадськості у більшості країн Європи, зокрема почалося державне субсидювання кризисних центрів і притулків для жертв домашнього насильства. Оскільки попередні закони не враховували специфіку і складність цього виду насильства, тому до адміністративного, кримінального і цивільного законодавства

були внесені відповідні зміни і доповнення, які стали правовою базою реалізації комплексного підходу щодо вирішення проблеми домашнього насильства.

Цікавою на нашу думку є досвід запобігання домашньому насильству в Федеративній Республіці Німеччини, оскільки для мешканців міст проблема домашнього насильства актуальна як ніколи. Тому, одним із завдань запобігання домашньому насильству Федеральний уряд називає допомогу жертвам домашнього насильства і послідовне покарання кривдника, який вчиняє кримінальне правопорушення у сімейній сфері.

Варто зазначити, що з 1 січня 2002 р. у Німеччині діє Федеральний закон «Про цивільно-правовий захист від насильства та переслідування» (Закон про захист від насильства) (Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen, скороч. Gewaltschutzgesetz). Поштовхом для прийняття цього нормативно-правового акта послужило прийняття ООН Модельного закону про насильство в сім'ї. Метою було подолання недосконалості існуючого законодавства й удосконалення наявних законів щодо домашнього насильства.

Варто з вернути увагу, що в Законі про захист від насильства, вперше було затверджено положення про те, що насильницькі дії в домашніх умовах не є і не можуть бути приватною справою, а тому таке насильство однієї людини над іншою, навіть якщо воно відбувається за закритими дверима власної квартири (будинку), розглядається як суспільно небезпечне діяння, яке переслідується згідно із законом, що відповідає закріпленому в ст. 6 Основного Закону (Конституції) Німеччини принципу про те, що шлюб і сім'я перебувають під особливим захистом держави.

Слід також відзначити, що дія Закону про захист від насильства розповсюджується при цьому на: осіб, які уклали законний шлюб; осіб, які спільно проживають без офіційно зареєстрованого шлюбу, а також для інших форм спільного проживання людей в одній квартирі (будинку).

Отож, цей закон по суті передбачає захист жертв насильства як жіночої, так і чоловічої статі, і покликаний своєчасно реагувати суб'єктами запобігання різних проявів кримінальних правопорушень у домашній сфері. Серед найбільш позитивних заходів запобігання домашньому насильству в Німеччині варто виділити:

- видалення з квартири (будинку) кривдника, від якої виходить небезпека (Wohnungsverweisung);
- заборона приходити в квартиру (будинок) кривдника, від якої виходить небезпека (Rückkehrverbot);
- видалення з певного місця кривдника, від якої виходить небезпека (Platzverweis);
- заборона перебування (появи) у визначеному місці кривдника, від якої виходить небезпека (Aufenthaltsverbot);
- заборона вступу в контакт (словесний контакт на вулиці, по телефону, по електронній пошті тощо) кривдника, від якої виходить небезпека (Kontaktverbot);

– в особливо тяжких випадках кривдник, від якої виходить небезпека, береться під варту (Ingewahrsamnahme).

З огляду на викладене, на жаль, домашнє насильство з'являється тоді коли родина неготова протидіяти кривднику, її зовнішня і внутрішня безпека нібито скасовується, адже кожен може стати жертвою домашнього насильства. До речі, саме телевізійні або інтернет – перегляди про домашнє насильство формують у більшості людей, особливо похилого віку, стан збентеженості та порушує у них внутрішню рівновагу спокою і захисту щоб не стати жертвою домашньої злочинності.

Більше того, вчинення кривдником домашнього насильства перетворює жертву кримінального правопорушення на побоювання і відчуття беззахисності перед кривдником, тому таке насильство вчені пропонують розглядати як стихійне лихо, яке несе у собі нещастя та свідчить про вчинення збоку кривдника свавілля та беззаконня над іншою людиною.

Література:

1. Закон України Про запобігання та протидію домашньому насильству (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст. 35)
2. Блага А.Б. Насильство в сім'ї (кримінологічний аналіз і запобігання) : монографія .Х. : ФО-П Макаренко, 2014. -360 с.

РОЛЬ ЗМІ У ЗМЕНШЕННІ ФАКТІВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Богущ Л.А.

кандидат педагогічних наук,

член-кореспондент Міжнародної кадрової академії,

доцент кафедри теорії та методики журналістської творчості

Міжнародного економіко-гуманітарного університету

імені академіка Степана Дем'янчука

м. Рівне, Україна

Томчук А.В.

кандидат юридичних наук,

суддя Вінницького окружного адміністративного суду

м. Вінниця, Україна

Ще однією групою заходів направлених на запобігання домашньому насильству є заходи запобігання домашньому насильству, пов'язанні із

пропагуванням нетерпимості до явища домашнього насильства та заохочення всіх членів суспільства до активного сприяння запобіганню домашньому насильству. Такий захід, зокрема передбачено у п. 5 ч. 1 ст. 19 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (залучення засобів масової інформації до проведення просвітницьких кампаній, спрямованих на виконання завдань у сфері запобігання домашньому насильству, зокрема формування небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед постраждалих дітей, усвідомлення необхідності невідкладного повідомлення про випадки домашнього насильства, зокрема до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей) [1]. Відповідно до ст. 17 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами сторони заохочують приватний сектор, сектор інформаційно-комунікаційних технологій та засоби масової інформації, з належною повагою до свободи висловлювань та їхньої незалежності, брати участь у розробці та здійсненні політики та запровадженні керівних принципів і стандартів саморегулювання для запобігання насильству стосовно жінок та підвищення поваги до їхньої гідності. Сторони розвивають і заохочують у співробітництві з учасниками приватного сектора навички серед дітей, батьків та викладачів стосовно того, як діяти з інформаційно-комунікаційним середовищем, яке надає доступ до принизливого контенту сексуального або насильницького характеру, який може бути шкідливим [1].

Засоби масової інформації відіграють вирішальну роль у підвищенні рівня обізнаності та зміні згубного ставлення до домашнього насильства та насильства стосовно жінок, особливо в конфліктних і постконфліктних регіонах. Водночас, незважаючи на цю важливу роль, фахівцям у сфері засобів масової інформації нерідко бракує системної і постійної підтримки, знань і розуміння, для того щоб висвітлювати тему насильства стосовно жінок і домашнього насильства з урахуванням гендерних аспектів, підвищуючи рівень обізнаності громадськості про цю проблему [2].

Так, слід констатувати, що на даний час, в Україні не затверджено чіткого плану дій, пов'язаних із залученням засобів масової інформації, щодо встановлення стереотипу про небезпечність домашнього насильства, а також пропагування нетерпимості до нього. На даний час, засоби масової інформації в Україні не зобов'язанні піднімати таку проблему, як домашнє насилля або пропагувати нетерпимість до такого явища. З приводу цього, слід зауважити, що державна політика у сфері запобігання домашньому насильству повинна мати комплексний характер, тобто реалізовуватись у різних галузях суспільних відносин. Тому, вважаємо, що на даний час є необхідним відповідним розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження проведення

плану заходів направлених на запобігання домашньому насильству через ЗМІ», встановити перелік обов'язкових соціальних реклам чи інших роликів (повідомлень, комбінацій слів, що призначенні для висловлення тощо), які є необхідними для транслявання через засоби масової інформації. Відповідні зміни, також необхідно внести і до Закону України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» [3] та до Закону України «Про телебачення і радіомовлення» [4].

Література:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>. (дата звернення 04.10.2021).
2. Рекомендації для ЗМІ щодо розробки стандартів саморегулювання при висвітленні випадків насильства стосовно жінок та домашнього насильства на основі стандартів Ради Європи. Проект Ради Європи «Стамбульська конвенція: інструмент для посилення боротьби з насильством стосовно жінок та домашнім насильством в Україні» (2018-2020). Режим доступу: <https://rm.coe.int/vaw-media-guidelines-ukrainian/1680a077ec> (дата звернення 04.10.2021).
3. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23.09.1997 № 539/97-ВР. Режим доступу: URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 04.10.2021).
4. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 № 3759-XII. Режим доступу: URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text>. (дата звернення 04.10.2021).
5. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). Київ: Ваіте, 2019. 288 с.
6. Цілі Сталого Розвитку ООН на 2016-2030 рр. Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholititja/tsili-staloho-rozvytku> (дата звернення 04.10.2021).
7. Електронний ресурс: <https://rm.coe.int/1680462546> (дата звернення 04.10.2021).
8. Електронний ресурс: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення 04.10.2021).

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Боровик А.В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
проректор з наукової роботи*

*Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Останньою проблемою правового регулювання у сфері запобігання домашньому насильству, яка потребує ґрунтовного вивчення є повільний процес провадження адаптації законодавства України у сфері запобігання домашньому насильству до правового доробку стандартів Європейського Союзу.

За роки незалежності Україна, зробила великий крок у адаптації законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству до законодавства країн ЄС. Разом з тим, з невідомих причин, розвиток та адаптація національного законодавства у сфері запобігання домашньому насильству до стандартів ЄС на сьогоднішній день зупинився.

Однією з причин такого зупинення є те, що Україною досі не ратифіковано один із найважливіших міжнародно-правових договорів у вказаній галузі, а саме Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами.

З цього питання координаторка Гражданської ради з гендерних питань при МФО «Рівні можливості» Л. Кобелянська під час онлайн-обговорення, організованого Українським кризовим медіа-центром та кампанією проти сексизму в медіа та політиці «Повага», акцентувала увагу, що основним актором і споживачем результатів від ратифікації Стамбульської конвенції є суспільство. Її ратифікація – це питання нашої приналежності до європейської спільноти та чи поділяємо ми європейські цінності [1].

Разом з тим, Стамбульська Конвенція надає країнам-членам комплексну юридичну базу, стратегії та заходи, засновані на найкращому досвіді запобігання та протидії насильству стосовно жінок та домашньому насильству. Її основні цілі:

– захист жінок від усіх видів насильства та запобігання, переслідування і викорінення насильства над жінками та домашнього насильства;

- сприяння викоріненню всіх видів дискримінації щодо жінок;
- сприяння рівноправності між жінками та чоловіками та розширення прав жінок;
- захист і допомога всім постраждалим від насильства над жінками та домашнього насильства;
- сприяння міжнародній співпраці, спрямованій проти цих видів насильства;
- забезпечення підтримки та допомоги організаціям і правоохоронним органам у співпраці між собою з метою запровадження інтегрованого підходу до викорінення насильства стосовно жінок та домашнього насильства [2. с. 16].

Ратифікація та подальше впровадження положень Стамбульської конвенції сприятиме стабільному підходу до регулювання суспільних відносин у сфері захисту прав жінок. У результаті чого, ми будемо мати впроваджені системні та комплексні заходи захисту прав постраждалих від насильства та домашнього насильства. Не менш важливим є те, що ратифікація Стамбульської Конвенції забезпечить українське законодавство від політичних впливів, що можуть проявлятися у скасуванні діючих законів у сфері запобігання та протидії домашнього насильства та ін. Адже закон може змінюватися або ні, а гарантії, встановлені міжнародним актом, залишаються чинними без обмеженого часу дії. При цьому нові закони, які прийматимуться за умов ратифікації Стамбульської конвенції, – не можуть суперечити їй. Варто зазначити, що ратифікація Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок та домашньому насильству створить можливість впровадження додаткових механізмів захисту прав постраждалих від гендерно-обумовленого насильства, покриє наявні прогалини в українському законодавстві та надасть можливість Україні співпрацювати із міжнародним співтовариством та отримати доступ до інформації, міжнародних механізмів захисту та рекомендацій, що є цінним для захисту прав українок не лише в Україні, але й за кордоном [3].

Разом з тим, вказаний міжнародно-правовий договір залишається нератифікованим Україною, а тому не може вважати частиною національного законодавства. Зазначена бездіяльність органів державної влади значно знижує ефективність правого регулювання запобігання домашнього насильства в Україні, порівняно з іншими країнами ЄС. Зважаючи на вказане, вбачається необхідність у ратифікації вказаного нормативно-правового акту, адже без цього органи державної влади не зможуть забезпечити належний рівень правового регулювання запобігання домашньому насильству.

Література:

1. Електронний ресурс: <https://uacrisis.org/uk/ratyfikatsiya-stambulskoyi-konventsiyi-tse-pytannya-nashoyi-prynalezhnosti-do-yevropejskoyi-spilnoty-ekspertka> (дата звернення 04.10.2021).
2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) : довідник для членів парламенту. Рада Європи, 2013. 108 с. Режим доступу: URL: <https://rm.coe.int/1680096e45>. (дата звернення 04.10.2021).
3. Чому українській судовій, правоохоронній та юридичній спільноті необхідна Стамбульська Конвенція? Режим доступу: URL: <http://jurfem.com.ua/chomu-potribna-stambulaska-analitychnyi/> (дата звернення 14.10.2020).

ПОДОЛАННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОГО НАСИЛЬСТВА

Дем'янчук В.Ю.

*студентка 1 курсу юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Частинами 1, 2 ст. 24 Конституції України передбачено, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [1].

Крім того, ч. 2 ст. 21 Конституції України закріплює засаду невідчужуваності та непорушності прав і свобод людини, відповідно до якої не допускається не тільки відчуження прав і свобод, якими людина володіє, а й обмеження їх змісту, створення перешкод для їх реалізації тощо. У ч. 3 ст. 129 Основного Закону держави проголошується, що рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом є однією з основних засад судочинства [1].

Аналогічне твердження закріплено ч. 1 ст. 9 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», згідно якої правосуддя в Україні здійснюється на засадах рівності всіх учасників судового процесу перед

законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак [3].

Стаття 10 КПК України передбачає, що не може бути привілеїв чи обмежень у процесуальних правах за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознаками. У випадках і порядку, передбаченому КПК, певні категорії осіб (неповнолітні, іноземці, особи з розумовими і фізичними вадами тощо) під час кримінального провадження користуються додатковими гарантіями [2].

Принцип рівних прав закріплений і в інших нормативно-правових актах, зокрема Сімейному кодексі України, Кодексі законів про працю, Цивільному і Цивільно-процесуальному кодексах, Кодексі України про адміністративні правопорушення тощо.

На рівні міжнародного права відзначається, що всі люди народжуються вільними й є рівними за своєю гідністю та правами (ст. 1 Загальної декларації прав людини) [4]. Вони наділені розумом і совістю та повинні діяти один щодо одного в дусі братерства. Кожна людина має всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища (ст. 2) [4].

Крім того, з 2005 року в Україні діє Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Але, незважаючи на це, реальне становище чоловіків та жінок відрізняється майже в усіх сферах життя.

Звичайно, значною мірою це обумовлено біологічними відмінностями чоловіків і жінок, насамперед, різними ролями у відтворенні нових поколінь. Але не тільки ці відмінності визначають різне становище чоловіків та жінок у суспільстві. Не менше значення мають ті традиції і звичаї, які склалися протягом усієї історії народу та відображають особливості давніх умов існування людини. І хоча старовина давно відійшла в минуле, сформовані тоді традиції і звичаї досі продовжують впливати на суспільство.

Така обумовленість суспільних ролей чоловіка і жінки традиціями, соціальними настановами, засвоєними стереотипами поведінки, спонукала соціологів сформулювати нове поняття – «гендер», яке означає сукупність не біологічних, а соціально-культурних ознак, що визначають місце і роль людини як чоловіка або жінки у різних сферах особистого, сімейного і громадського життя.

Відмінність у суспільному становищі чоловіків і жінок є причиною специфічних насильницьких дій, які об'єднуються поняттям «гендерне насильство».

Це поняття охоплює такі насильницькі дії проти особи, причиною яких є стать жертви насильства, а також визначені суспільною думкою ролі людей та їхня очікувана поведінка. Дане поняття включає насильство в сім'ї, а також інші насильницькі дії.

Традиційні погляди щодо гендерних ролей, які не ґрунтуються на об'єктивних даних, не враховують величезної різноманітності людей і мають у своїй основі думку про другорядність однієї статі порівняно з іншою, називають – гендерними стереотипами. Гендерні стереотипи, наприклад, можуть обмежувати людину у виборі професії, чим заважають їй всебічному розвитку і самореалізації. Згідно з такими стереотипами, головне призначення жінки – бути матір'ю, хатньою господинею, а чоловіка – матеріально забезпечувати сім'ю. Такі уявлення давно вже не відповідають сучасним умовам життя.

Гендерні стереотипи міцно закріпилися в суспільстві і завдають значної шкоди його розвитку. Вони відіграють істотну роль у поширенні насильства в сім'ї, насамперед над жінками. Під впливом цього, як правило, перебувають насильники-чоловіки, часто жертви насильства та особи, які їх оточують.

Чоловіки, які чинять насильство в сім'ї, часто схильні підкреслювати перевагу чоловічої статі, особливу відповідальність чоловіка за добробут сім'ї, роль годувальника, лише завдяки якому сім'я існує. Це дає їм підстави вимагати від оточуючих особливої поваги, виконання всіх примх і забаганок. Навіть у тих випадках, коли немає інших підстав для гордості, його самоповага живиться думкою про те, що він заслуговує на повагу вже тому, що він чоловік.

Такий чоловік без коливань вдається до насильства, як тільки йому здається, що поставлено під сумнів його виняткове становище в сім'ї або його репутація.

Жінки – жертви насильства в сім'ї, які перебувають під впливом гендерних стереотипів, нерідко вважають себе винними в тому, що над ними вчинене насильство, можуть розглядати його як заслужене покарання за реальні або уявні помилки, не відчують того, що порушуються їхні права, схильні все вибачати насильнику, соромляться оприлюднювати факти насильства та звертатися за допомогою до поліції чи соціальних служб.

Коли жертва наважується сама звернутися за допомогою до спеціальних органів, зустрічаються такі працівники поліції, які можуть ставати на сторону насильника. Тим самим кривднику чітко дають зрозуміти, що він має право бити жінку, якщо, на його думку, для цього є вагомі причини.

Подолання гендерних стереотипів у суспільстві є важливою складовою попередження такого насильства. Найперше від таких стереотипів повинні звільнитися ті, хто працює у сфері боротьби з цим явищем. Усім, хто може впливати на громадську думку, треба докладати постійних зусиль до подолання гендерних нерівностей у суспільстві. Лише позбувшись їх, можна об'єктивно і неупереджено ставитися як до жертви насильства, так і до кривдника. Звільнення суспільної свідомості від стереотипів, є необхідною умовою подолання насильства в сім'ї.

Література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України чинне законодавство із змінами та доповненнями на 02 січня 2018 року: офіц. текст. Київ.: Алерта, 2018. 372 с.
3. Про судоустрій і статус суддів. Закон України [Електронний ресурс] // Режим доступу. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>. Дата доступу 02.10.2018.
4. Загальна декларація прав людини. [Електронний ресурс] // Режим доступу. http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=82:1&catid=47:un&Itemid=74&lang=uk. Дата доступу 02.10.2018.

ГЕНДЕРНО-ОБУМОВЛЕНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК БЕЗПОСЕРЕДНИЙ ПРЕДМЕТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Друзенко А.В.

*консультатка з розробки гендерної політики
Офісу Віцепрем'єрки з питань європейської
та євроатлантичної інтеграції Фонду ООН
у галузі народонаселення в Україні
м. Київ, Україна*

Починаючи з 1999 року, щороку 25 листопада у світі відзначають Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок під егідою ООН та проводять щорічну всесвітню акцію «16 днів протидії гендерному насильству». Тим самим сучасне суспільство нарешті визнало, що гендерне насильство є порушенням прав людини і,

насамперед, жінок, а світовий жіночий рух отримав ще одну важливу перемогу на шляху викорінення дискримінації за статевою ознакою [2].

Слово «гендер» не має аналогів в українській мові, воно запозичене з інших мов і увійшло в науку як іноземний термін. На це, зокрема, у своєму дослідженні звертала увагу О. Р. Дашковська [8, с. 65]. З'ясовуючи сутність гендерно обумовленого насильства, доречно пригадати визначення насильства, запропоноване професором Генріхом Кіреєвим: «насильство – це особливий тип відносин між людьми, що склався на базі протилежного ставлення до природних, об'єктивних умов їх існування ... насильство існує там, тоді і остільки, де, коли і скільки має місце привласнення, придушення, підпорядкування волі суб'єкта, панування над нею» [9, с. 17].

Відповідно до Академічного тлумачного словника «насильство» – це застосування фізичної сили до кого-небудь. Застосування сили для досягнення чого-небудь; примусовий вплив на когось, щось [3].

На думку І. Грицай, гендерно обумовлене насильство являє собою дії або бездіяльність однієї особи (групи осіб) щодо іншої (групи осіб), спрямовані на відтворення гендерних ролей у соціумі через погіршення становища чоловіка/жінки в усіх сферах життєдіяльності та призводять до порушення прав людини, підриваючи як здоров'я та гідність індивіда, так і безпеку, економічну, соціальну стабільність нації [7, с. 314].

Таким чином, під правовою категорією «гендерно обумовлене насильство» слід вважати застосування однією особою психологічного впливу та (або) фізичної сили до іншої особи з суб'єктивно-викликаних переконань нерівності соціально-рольового статусу, дискримінації статі та гендерної ролі в соціумі.

Відповідно до Академічного тлумачного словника під «об'єктом» розуміють явище, предмет, особа, на які спрямована певна діяльність, увага або ж предмет наукового дослідження, спеціальної зацікавленості, компетенції [3].

Якщо говорити про гендерно-обумовлене насильство, як предмет адміністративної діяльності Національної поліції, то необхідно перш за все зазначити, що в сучасній правовій науці дотепер немає однозначного підходу до розуміння категорії адміністративної діяльності. Адже побудована на традиційних постулатах концепція адміністративно-правового забезпечення певної царини суттєво змінюється шляхом осучаснення та застосування нових визначень, понять, категорій, притаманних іншим науковим напрямам [6]. В. Авер'янов, І. Голосніченко в своїх наукових працях зазначають, що виходячи з особливостей сфери внутрішніх справ, визначених відносин виконавчо-владної діяльності та теорії адміністративного права, можна визначити, що адміністративна діяльність органів внутрішніх справ – це урегульована нормами адміністративного права їхня виконавчо-владна діяльність, яка спрямована на забезпечення

особистої безпеки громадян, захист їхніх прав і свобод, законних інтересів, публічної безпеки та боротьбу з правопорушеннями [5; 1, с. 7].

На підставі вищевказаного, можна зробити висновок, що гендерно-обумовлене насильство є безпосереднім предметом адміністративної діяльності Національної поліції та полягає у реалізації комплексної виконавчо-розпорядчої, правоохоронної, організаційної адміністративної діяльності, яка спрямована на запобігання та протидію гендерно-обумовлених насильств та забезпечення захисту прав, свобод та законних інтересів потерпілих осіб шляхом застосування поліцейських заходів щодо попередження та припинення адміністративних правопорушень, що пов'язані з гендерно-обумовленим насильством, здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності щодо притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності, проведення контролю за дотриманням публічної безпеки та правопорядку на законних підставах та в межах компетенції.

Література:

1. Аверьянов В. Б. Функции и организационная структура органа государственного управления. Київ: Наук думка, 1979. С. 3–8.
2. Анішук Н. В. Виникнення та сутність феномена гендерного насильства: історико-правовий екскурс. Форум права. 2008. № 1. С. 18-22.
3. Білодід І. К. Словник української мови: в 11 томах. Том 5, 1974. С. 495.
4. Галунько В. В., Олефір В. І., Пихтін М. П. та ін. Адміністративне право України : навчальний посібник : у 2-х т. Херсон : ПАТ «Херсонська міська друкарня», 2011. Т. 1: Загальне адміністративне право. 320 с.
5. Голосніченко І. П., Кондратьєв Я. Ю. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підручник. Київ: Укр. Акад. внутр. Справ, 1995. 177 с.
6. Гречанюк Р. В. Адміністративна діяльність: загально-концептуальні аспекти розуміння. Адміністративне право і адміністративний процес, інформаційне право. Право і суспільство № 4 / 2019.
7. Грицай І. О. Принцип гендерної рівності та механізм його забезпечення: теоретико-правовий аспект : дис. ... д-ра юрид. наук. Дніпро, 2018. 543 с.
8. Дашковська О. Р. Жінка як суб'єкт права в аспекті гендерної рівності: монографія. Харків: Право, 2005. 224 с.
9. Киреев Г. Н. Сущность насилия. Прометей. Москва, 1990. 108 с.

**СУЧАСНІ ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ
АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ПРОТИДІЇ
ГЕНДЕРНО-ОБУМОВЛЕНОМУ НАСИЛЬСТВУ**

Друзенко А.В.

*консультатка з розробки гендерної політики Офісу Віцепрем'єрки з
питань європейської та євроатлантичної інтеграції Фонду ООН у
галузі народонаселення в Україні
м. Київ, Україна*

Риженко І.М.

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янука
м. Рівне, Україна*

Адміністративно-юрисдикційну діяльність поліції науковці трактують як здійснювану в чітко регламентованій формі суспільних право-відносин, які виникають підчас здійснення підрозділами Національної поліції (їх посадовими та службовими особами), правоохоронну діяльність, що охоплює розгляд справ про адміністративні правопорушення і прийняття владних рішень (актів) у встановленому законом порядку і формах, з метою досягнення певних правових результатів, пов'язаних із застосуванням заходів адміністративного примусу до порушників чинного законодавства у сфері функціонування Національної поліції [2, с. 73-77].

Ефективність здійснення органами та підрозділами поліції адміністративно-юрисдикційної діяльності безперечно залежить від урегульованості у відповідних нормативно-правових актах процедурних моментів застосування заходів впливу, дотримання гарантій прав і свобод людини, правильності проведення юридичної оцінки інформації про правопорушення та аналізу конкретних юридичних фактів. Правильне та ефективне використання поліцією можливостей адміністративної юрисдикції сприяє відчутному впливу на стан правопорядку та в цілому на правомірне функціонування інших органів адміністративної юрисдикції [3, с. 9]

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» поліція наділена в сфері адміністративно-юрисдикційної діяльності

такими основними повноваженнями: – вживати заходи з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняти виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення; – вживати заходи, спрямовані на усунення загрози життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення; – здійснювати своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події; – у випадках, визначених законом, здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймати рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечувати їх виконання; – доставляти у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення; – вживати заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї [4; 3, с. 6–7].

Із наведених визначень вбачається, що в ході реалізації цих повноважень поліція охороняє зазначені об'єкти від протиправних посягань, у тому числі засобами її адміністративно-юрисдикційної діяльності [3, с. 6-7].

Якщо звернутися до Кодексу України про адміністративні правопорушення, то статтею 173-2 визначено, що вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання термінового заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі винесення такого припису, – тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до десяти діб. Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, – тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб [1].

У справах про адміністративні правопорушення за статтею 173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про

місце свого тимчасового перебування» протоколи про правопорушення мають право складати уповноважені на те посадові особи органів Національної поліції [1].

Можна сформулювати такі характеристики адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції щодо протидії гендерно-обумовленому насильству:

– юрисдикційна діяльність є абсолютно офіційною та здійснюється у встановленому законом порядку, уповноваженими органами поліції від імені держави;

– юрисдикційна діяльність за своїм змістом є офіційний порядок розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення, що пов'язані з вчиненням гендерно-обумовленого насильства, з прийняттям органами поліції владного рішення про притягнення винного до адміністративної відповідальності;

– юрисдикційна діяльність розпочинається із попереднього встановлення органами поліції факту вчинення правопорушення – гендерно-обумовленого насильства;

– суб'єктом правопорушення є фізична особа, яка вчинила гендерно-обумовлене насильство;

– юрисдикційна діяльність Національної поліції щодо протидії гендерно-обумовленому насильству здійснюється на підставі статті 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, яка передбачає адміністративну відповідальність за гендерно-обумовлене насильство;

– метою юрисдикційної діяльності Національної поліції щодо протидії гендерно-обумовленому насильству є притягнення винного суб'єкта до відповідальності, захист та відновлення прав потерпілої особи від наслідків гендерно-обумовленого насильства, попередження подальших фактів вчинення гендерно-обумовлених насильств, відновлення належного стану правопорядку.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Комісаров С. А. Особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки. 2018. Т. 29(68), № 2. С. 73-77.
3. Константінов С.Ф., Братель С.Г., Басс В. О. та інші. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури». 2016. 336 с.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ЗА ФАКТАМИ ВЧИНЕННЯ
ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА**

Заріцька К.Г.

*старший викладач кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін*

*Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янука
м. Рівне, Україна*

Із прийняттям Закону України від 06.12.2017 № 2227-VII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» в Україні статтею 126-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України) передбачено кримінальну відповідальність за вчинення домашнього насильства [1].

Відповідно до п.18 ч. 1 статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» одним із завдань покладених на Національну поліцію України є вжиття заходів для запобігання та протидії домашньому насильству або насильству за ознакою статі [2]. При запобіганні та протидії домашньому насильству працівники Національної поліції України згідно зі статтею 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» наділені повноваженнями виявляти факти домашнього насильства та своєчасно реагувати на них; приймати і розглядати заяви та повідомлення про вчинення домашнього насильства, інформувати постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися; виносити термінові заборонні приписи стосовно кривдників; ставити на профілактичний облік кривдників та проводити з ними профілактичної роботи в порядку, визначеному законодавством; здійснювати контроль за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії; анулювати дозволи на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучати зброю та боєприпаси у порядку, визначеному законодавством; взаємодіяти з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству тощо [3].

Лише за період січень-серпень 2021 року відповідно до Єдиного звіту про кримінальні правопорушення Офісу Генерального прокурора до Єдиного реєстру кримінальних правопорушень внесено

1849 кримінальних проваджень за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого статтею 126-1 КК України, з яких по 1555 провадженнях вручено підозру, а до суду з обвинувальним актом направлено лише 1492 проваджень [4]. Однією з актуальних проблем притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинення домашнього насильства залишається проблема доказування систематичного вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства, як об'єктивної сторони злочину.

Варто почати з того, що обставинами, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні згідно з чинним Кримінальним процесуальним кодексом України, є: подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення), винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; види і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання [5].

Об'єктивною стороною злочину, передбаченого статтею 126-1 КК України, є діяння, що полягає у систематичному вчиненні фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [6].

Відповідно до постанови Пленуму Верховного суду України від 07.02.2003 № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» систематичним приниженням людської гідності є тривале принизливе ставлення до потерпілого (постійні образи, глумління над ним тощо [7], що вчиняється не менше трьох разів протягом нетривалого часу [8].

На думку М.І. Бажанова, систематичність означає вчинення діяння більше ніж два рази (тобто три й більше), якщо протиправні дії є вираженням певної негативної тенденції в поведінці винуватої особи [9, с. 56]. О. Дудоров і М. Хавронюк, даючи тлумачення систематичності, відзначають, що вона «означає постійну повторюваність тотожних чи схожих дій (чи бездіяльності) кожна з яких сама по собі може створювати враження незначної, але в сукупності вони впливають на потерпілу особу надзвичайно негативно, і інтенсивність цього впливу може залежати як від ступеня агресивності кожного окремого діяння, так і від їхньої

кількості». При цьому учені додають, що закінченим злочин вважається з моменту вчинення хоча б однієї з трьох форм насильства (фізичного, психологічного чи економічного) втретє, в результаті чого настав хоча б один з указаних в законі наслідків [10, с. 78]. Звідси слідує, що для доказування факту вчинення злочину, що передбачений статтею 126-1 КК України, повинно бути встановлено вчинення перших двох актів насильства. Отже, важливим критерієм при доказуванні вчинення злочину, передбаченого статтею 126-1 КК України, є кількісний критерій, що свідчить про багаторазовість періодично здійснюваних дій (три рази і більше). Поряд цим важливу роль відіграє і якісний критерій, що демонструє взаємозв'язок між діяннями, внутрішньою єдністю, що утворюють певну лінію поведінки винного щодо конкретного потерпілого чи потерпілих. Лише за наявності як кількісного, так і якісного критерію можна стверджувати, що насильство носить систематичний характер [11].

Складність цього питання також полягає і в тому, що статистичні дані не відображають усі масштаби, оскільки багато випадків вчинення домашнього насильства є латентними. Так, зокрема, за даними соціологічного дослідження щодо масштабів домашнього насильства в Україні, що проведений Українським інститутом майбутнього у період з 18-28 червня 2021 року, 2млн. серед 30,8 млн. жителів України стверджують, що стали жертвами жорстокого поводження у побуті. При цьому 48% респондентів з числа тих, розповіли про відомі їм випадки домашнього насильства, стверджують, що за фактом цього насильства ніхто до поліції не звертався, натомість 36% відповідали, що викликали поліцію, зверталися до дільничного з проханням провести бесіду з кривдником і 11% знають про подання заяви до поліції [12].

Підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, що домашнє насильство – глобальне та масштабне явище, яке має безпосередній вплив як на окремих осіб, так і на суспільство в цілому, а тому держава в особі працівників Національної поліції України, доказуючи систематичність вчинення домашнього насильства і як наслідок притягуючи особу до кримінальної відповідальності за це діяння, повинна забезпечити реалізацію прав та свобод людини і громадянина, а також запобігти вчиненню нових злочинів домашнього насильства.

Література:

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами:

- Закон України від 06.12.2017 № 2227-VII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#n41>
2. Про Національну поліцію: *Закон України* від 02.07.2015 № 580-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
  3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: *Закон України* від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
  4. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-серпень 2021 року. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=114368&libid=100820&c=edit&c=fo
  5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
  6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find=1&text=%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC#w1_1
  7. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: *Постанова Верховного суду України* від 07.02.2003 № 2. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03?find=1&text=%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD#w1_1
  8. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність *Постанова Верховного суду України* від 27.02.2004 № 2. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04?find=1&text=%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD#w1_1
  9. Бажанов М.І. Множественность преступлений в уголовном праве Украины. Харьков : Право, 2000. 128 с.
  10. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М.І. Хавронюка. Київ : Ваіте, 2019. 288 с.
  11. Степаненко О., Агапова К. Кількісний критерій систематичності як ознака домашнього насильства. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С.323-327.
  12. Домашнє насильство в Україні: досвід та настрої громадян. URL: <https://uifuture.org/publications/domashnye-nasylstvo-2-mln-ukrayincziv-stverdzhuyut-shho-staly-zhertvamy-zhorstkogopovodzhennya-u-pobuti/>

ПЕНІТЕНЦІАРНА СИСТЕМА УКРАЇНИ ВИМАГАЄ ПЕВНИХ ЗМІН

Коваленко В.В.

*доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національних академії правових наук України
м. Харків, Україна*

Пенітенціарна система України є правоохоронним органом, яка перебуває в реформуванні (розвитку) в сучасному європейському вимірі.

Пенітенціарна система сьогодні представляє сотню установ та органів з питань виконання покарань, а також десятки тисяч працівників, персоналу. Але головне – понад 50 000 засуджених, що знаходяться за ґратами та більше 100 000 осіб підданих режиму пробації.

Отож, це така собі держава в державі, а можливо її частина і причому досить чимала.

Щодо кримінальної ситуації в пенітенціарній системі, то вона тривожить суспільство і є навіть небезпечна: переповнені слідчі ізолятори, вкрай занедбані в'язниці, поширення небезпечних захворювань серед засуджених особливо туберкульозу та COVID-19.

З одного боку, всі надіялись, що наступить нова епоха в діяльності пенітенціарної системи України, і в першу чергу у бік вдосконалення процесу виконання покарань та пробації, приведення її у відповідність до міжнародних стандартів поведіння з ув'язненими і засудженими. З іншого боку, велика увага буде приділена підготовці та перепідготовці персоналу нової генерації для роботи із засудженими в місцях несвободи.

Водночас варто наголосити, що саме Постанова Кабінету Міністрів України від 18 травня 2016 року № 343 мала реформувати органи і установи виконання покарань та пробації, оптимізувати їх роботу до міжнародних стандартів і надала право Міністерству юстиції України як центральному органу виконавчої влади забезпечити реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації.

Складним питанням щодо відбування покарання є довічне ув'язнення, а також медичні, комунальні та соціальні послуги. Особливого оновлення потребують виробничі частини установ виконання покарань. Ось це коротко про сам стан пенітенціарної системи.

За нашим дослідженням прогноз реформування (розвитку) далеко не оптимістичний. Що треба зробити, щоб покращити функціонування пенітенціарної системи? Найперше треба шукати та вкладати державні кошти у приведення пенітенціарної системи до цивілізованого стану. По-друге потрібно акумулювати найкращі ідеї та думки вітчизняних вчених

щодо моделювання нової пенітенціарної системи України. І по-третє варто звернути увагу на роль і значення для пенітенціарної системи людини яка відбуває кримінальне покарання. Саме впровадження в пенітенціарну систему України європейських стандартів дозволить швидше виправити та ресоціалізувати засудженого в суспільства.

Сьогодні пенітенціарної система України піклується Міністерство юстиції України. Головний недолік якого це виконання невластивих для його функцій здійснювати кадрове призначення та звільнення персоналу ДКВС України, і в науковців є що запропонувати стосовно цього приводу. Надіюсь, що сьогоднішній пенітенціарний форум відкриє нову сторінку в історії Української пенітенціарної науки та функціонування пенітенціарної системи України.

Література:

1. Коваленко В.В. Лише з чиновницького кабінету пенітенціарну систему не змінити. *Газета Юридичний вісник України*. 2020 рік

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ТА ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЬОГО

Марисюк К.Б.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права і процесу*

*Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти*

*Національного університету «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна*

Проблематика домашнього насильства в сім'ї залишається актуальною сьогодні як на національному, так і на світовому рівні. У 2019 році суспільно-політичний журнал «Новое время» спільно із онлайн-студією освіти EdEra провели анонімне опитування серед читачів, з метою збору статистичних даних щодо обізнаності українців положень, які стосуються домашнього насильства. В опитуванні взяли участь 2500 досліджуваних, більшість з яких особи жіночої статі. В результаті встановлено, що лише 8 % респондентів не стикались із будь-яким проявом насильства у сім'ї; 39 % зазнали у дитинстві жорстокого ставлення від батьків або старших родичів; 6% переживають це зараз; 22 % – страждають від насильства з боку партнера у стосунках[1].

Український законодавець з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи «Про запобігання та протидію насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами», вніс низку змін до національного законодавства, щодо протидії насильству щодо жінок і домашньому насильству. Зокрема, Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» доповнено КК України деяким положеннями. Серед таких: у КК України з'явилась ст. 126-1 «Домашнє насильство»; у ст. 91-1 КК України передбачено інститут обмежувальних заходів щодо осіб, які вчинили домашнє насильство; у ст. 67 КК України доповнено перелік обтяжуючих обставин новою, а саме «вчинення кримінального правопорушення щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах» тощо[2].

Ст. 126-1 КК України під домашнім насильством визначає умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи[3].

Слід відзначити одну із важливих ознак, яка характеризує суб'єктивну сторону домашнього насильства та дозволяє відмежувати положення ст. 126-1 КК України та ст. 173-2 КУпАП, а саме систематичність. Законодавець закріплює ознаку систематичності, проте не передбачає її роз'яснення. Деякі джерела під систематичністю розуміють попереднє притягнення правопорушника до відповідальності більше двох разів. У свою чергу, О. Дудоров та М. Хавронюк у своїй публікації дають визначення словосполученню «систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства» як вчинення хоча б одного із трьох зазначених форм насильства втретє, в результаті чого настав хоча б один із вказаних наслідків, передбачених відповідною нормою (мається на увазі фізичні чи психологічні страждання, розлад здоров'я, втрата працездатності, психологічні страждання, емоційна залежність чи погіршення якості життя потерпілої)[5, ст. 78].

Слід зазначити також, що санкція ст. 126-1 КК України не встановлює більш суворого покарання за повторне вчинення цього кримінального правопорушення, якщо воно вже містить характерну ознаку систематичності. Цікаво, що ст. 45 згаданої вище Конвенції вважає однією з обтяжуючих вину обставин вчинення правопорушення неодноразово. Зазначена обставина «стосується...будь-якого пов'язаного

правопорушення, вчиненого одним і тим же правопорушником більше ніж один раз протягом певного періоду». Зазначається, що така обтяжуюча обставина «...не повинна становити частину ознак правопорушення. Цей принцип поширюється на ті випадки, де обтяжуючі обставини вже становлять ознаки правопорушення за національним законодавством». Тобто, якщо особа притягається повторно до кримінальної відповідальності за вчинення «систематичного» домашнього насильства, більш жорсткої санкції законодавець не передбачає. Посилання на ст. 67 КК України дозволяє судді призначити найвищу міру покарання, проте лише в межах санкції ст. 126-1 КК України.

Таким чином, розглянувши деякі аспекти нововведеної норми слід відзначити, що криміналізація домашнього насильства є однозначно позитивним явищем, що в свою чергу дозволить суттєво знизити прояви агресії та насильства на побутовому ґрунті.

Література:

1. Горчинська О. «Коли вб'ють – тоді й приходьте». Про що свідчить опитування НВ на тему домашнього насильства. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/statistika-os-domashnye-nasilstvo-noviniukrajini-50044260.html>
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text>
3. Кримінальний кодекс України від 05.03.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
5. Дудоров О., Хавронюк М. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). К. : Ваіте, 2019. 288 с.
6. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами від 11.05.2011. URL : <https://rm.coe.int/1680093d9e>

УДОСКОНАЛЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Поштаренко О.В.

*аспірантка кафедри адміністративного права і процесу
та митної безпеки*

*Університету державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

Пандемія COVID-19 стала світовим викликом до якого не була готова більшість держав, вона негативно вплинула не тільки на світову економіку, а й також і на права людини, які обмежуються державою під час карантинних заходів. Режим соціальної ізоляції у зв'язку з Пандемією COVID-19 загострили й іншу проблему світу – домашнє насильство. Так, у 2020 році Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) повідомив про зростання на 20 % випадків насильства з боку інтимних партнерів, що спостерігалось у всьому світі за три місяці карантину. В Україні у той же час, за даними UNFPA, кількість дзвінків на національну гарячу лінію з попередження домашнього насильства зросла удвічі, кількість кримінальних справ, пов'язаних із домашнім насильством, також майже подвоїлась [1]. У лютому 2021 року, за даними Національної гарячої лінії з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації Громадської правозахисної організації «Ла Страда-Україна», кількість звернень щодо домашнього насильства зросла на 30% та така тенденція продовжує триматися і по сьогодні [2].

Державні заходи боротьби з епідемією, режим самоізоляції під час пандемії з одного боку допомагають протистояти розповсюдженню вірусу COVID-19, з іншого – опосередковано сприяють збільшенню кількості випадків домашнього насилля. Основними причинами такого становища виступають такі соціально-економічні негаразди, як:

– зниження матеріального достатку і, відповідно, обмеження звичайних можливостей для задоволення повсякденних потреб із-за порушення звичної економічної діяльності;

– скупченість перебування в умовах замкнутого простору, що може призвести до зловживання алкоголем, емоційного і психологічного тиску з боку сімейного оточення;

– обмеження переміщення, стан невизначенності і напруги, розповсюдження різних слухів тощо.

Постраждали від домашнього насильства зіткнулися з такими проблемами, як:

– карантинні обмеження щодо пересування та роботи органів державної влади, що ускладнили можливість звернення із заявами про факти домашнього насильства;

– низький рівень доступу до соціальних послуг і забезпеченість ними, зокрема: отримання юридичної та психологічної допомоги по причині, що більшість державних установ була зачинена на карантин, у зв'язку з чим консультації можна було отримати тільки онлайн;

– дистанційне надання правової допомоги на початку пандемії, що не завжди є достатньо ефективним для справ, пов'язаних із домашнім насильством;

– ускладнене отримання медичної допомоги, по причині того, що медичні установи працювали в посиленому режимі щодо боротьби із пандемією;

– інколи несвоєчасне отримання допомоги від Національної поліції, працівники якої або відмовлялися від реагування на виклики, або відмовлялися виносити заборонні приписи мотивуючі це переважанням поліції під час пандемії та інше [2].

Зважаючи на таку ситуацію в країні, 1 липня 2021 року Президент України підписав закон України “Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі”, який посилив адміністративну відповідальність за домашнє насильство, збільшив розмір штрафу і строк адміністративного затримання [3].

Однак досвід країн Європи щодо правового регулювання юридичної відповідальності за вчинення домашнього насильства, яка в Україні передбачена ст. 173-2 “Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування” Кодексу України про адміністративну відповідальність (КУпАП) свідчить, що такі правопорушення в багатьох країнах Європи переслідуються у межах кримінального права.

Потрібно, по-перше, зазначити, що особливістю законодавства європейських країн є те, що адміністративну відповідальність, на відміну від законодавства України, воно визначає як відповідальність органів державного управління перед громадянами. Так, адміністративна відповідальність у Французькій Республіці – це не відповідальність громадян, а відповідальність держави, посадових осіб. Органи адміністративної юстиції розглядають справи, які закінчуються скасуванням адміністративного акта або його зміною, а не покаранням будь-якої особи [4, с. 109].

По-друге, кримінальне законодавство країн Європи поділяє усі правопорушення на: порушення, проступки і злочини (Франція) або на: проступки і злочини (Німеччина). Так, за юридичним змістом «порушення» згідно з французьким правом наближене до українського поняття «адміністративне правопорушення». До «порушень» французьке

кримінальне право зараховує, зокрема, порушення громадського порядку або суспільного життя, які згідно з українським законодавством належать до адміністративних правопорушень [5, с. 277]. У законодавстві Німеччини адміністративні делікти є різновидом кримінально караних діянь, які підпадають під дію загальних положень кримінальних законів [6, с. 85].

Потрібно відмітити, що в розвинутих країнах Західної Європи немає консолідованого законодавчого акту про адміністративну відповідальність, адміністративні правопорушення, подібних до Кодексу України про адміністративні правопорушення. Такі акти діють тільки в постсоціалістичних державах, а в більшості держав законодавство про адміністративні делікти виступають частиною кримінальних кодексів, причому у кримінальному законодавстві таких країн кримінальні правопорушення поділяються на злочини та проступки. Тому детальна регламентація розмежування кримінальних проступків та кримінального злочину у кримінальному законодавстві розвинутих Європейських країн робить його дуже ефективним у боротьбі з домашнім насильством і може слугувати прикладом для України.

Висновки. З метою вдосконалення правового регулювання відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого статтею 173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» КУпАП потрібно перевести адміністративні правопорушення у ранг кримінальних проступків, як деліктів загальнокримінальної спрямованості. Це буде сприяти дотриманню процесуальних правових гарантій осіб, які притягаються до відповідальності за такі правопорушення, всебічному захисту їх прав і свобод а також наближенню українського законодавства до міжнародних стандартів у цій сфері.

З урахування пропозицій відомих вчених, міжнародного досвіду, і на нашу думку, для впровадження концепції кримінального проступку в українське законодавство потрібно спочатку розробити і прийняти, узгоджений із Конституцією України, окремий закон «Про кримінальні проступки», який би включав: визначення поняття «кримінальний проступок», види кримінальних проступків, перелік кримінально-правових наслідків вчинення кримінальних проступків, процедуру фіксації кримінальних проступків, порушення й розслідування цієї категорії кримінальних справ, визначав засади їх судового розгляду та притягнення особи до юридичної відповідальності.

Література:

1. Генчева Д. Пандемія COVID-19 загострила проблему домашнього насильства. 10 червня 2020 р. URL: <https://www.ua.undp.org/>

content/ukraine/uk/home/blog/2020/dafina-gercheva--covid-19-pandemic-puts-spotlight-on-domestic-vi.html (дата звернення: 17.09.2021).

2. Онлайн дискусія в рамках проекту «Реагування держави на домашнє насильство в Україні під час COVID-19» 23 лютого 2021 р. URL: <https://la-strada.org.ua/events/onlajn-dyskusiya-v-ramkah-proyektu-reaguvannya-derzhavy-na-domashnye-nasylstvo-v-ukrayini-pid-chas-covid-19.html> (дата звернення: 24.09.2021).

3. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі : Закон України від 1 липня 2021 року № 1604-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1604-20#n8> (дата звернення: 24.09.2021).

4. Лесько Н. В. Система органів державної влади, що здійснюють профілактику правопорушень серед дітей: досвід зарубіжних країн. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2016. № 845. С. 107-112.

5. Федотова Г. В. Правове регулювання інституту кримінального проступку у Франції, Німеччині та Великобританії. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ.* 2015. № 4 (97). С. 275-290.

6. Сидельников О. Д., Кисилевич О. В. Зарубіжний досвід законодавчого регулювання адміністративної відповідальності. *Молодий вчений.* 2018. № 4 (56). С. 84-87.

ЩОДО ВІДСУТНОСТІ ЧІТКОГО ЗАКОНОДАВЧОГО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ СУБ'ЄКТІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Томчук А.В.

*кандидат юридичних наук, суддя Вінницького окружного
адміністративного суду м. Вінниця, Україна*

Однією з основних проблем правового регулювання у сфері запобігання домашньому насильству в Україні є відсутність чіткого законодавчого розмежування повноважень суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання домашньому насильству. Так, завдання щодо реалізації заходів по запобіганню домашньому насильству покладено на низку суб'єктів, які підвідомчі різним органам державної влади або місцевого самоврядування (недержавні установи та організації не

підвідомчі нікому взагалі). Разом з тим, для здійснення ефективного запобігання домашньому насильству є необхідним щоб кожний суб'єкт здійснення такої протидії виконував чіткі задачі, які на нього покладено та вчинював дії, що знаходяться в його компетенції. При цьому, головною умовою такої взаємодії є насамперед те, що кожний суб'єкт запобігання домашнього насильства під час вчинення тих чи інших дій не дублював дії вчиненніишим суб'єктом. Таким чином, є необхідним, щоб межі компетенції суб'єктів запобігання домашньому насильству було чітко встановлено на рівні підзаконних нормативно-правових актів.

Межі компетенції суб'єкта публічної служби – це встановлені в нормативному полі, визначені за принципом більшої всіма суб'єктами публічної служби, які безпосередньо або опосередковано задіяні, зацікавлені в такій діяльності, стримуючі фактори, порушення яких притягує до відповідальності. Межі компетенції суб'єкта в чистому вигляді це ті, за якими настають компетенції межііншого суб'єкта та/або настає компетенційний вакуум. Ситуації дублювання повноважень з точки зору науки, суспільства, практики, і зацікавленості суб'єктів мають неоднозначні трактування. В свою чергу компетенційний вакуум – це відсутність належності компетенційного поля до будь-якого суб'єкта публічної служби або це відсутність належності предметів відання, публічного інтересу, інтересу хоча б одного із суб'єктів (у нашому випадку публічної служби) до діяльності суб'єкта/суб'єктів публічної служби. Для встановлення меж компетенції можна виокремити методи прямої та непрямой дії. Прямі методи це автоматична дія (зокрема, це адміністративні методи), за якої суб'єкти зазвичай діють обов'язково й однозначно. Непрямі (або опосередковані) методи дії – це, наприклад, економічні, морально-етичні, політичні та інші, які можна охарактеризувати як такі, у яких немає однозначності. Методи прямої дії як правило перебувають у межах правового поля [1. с. 112-113].

Таким чином, однією з головних задач правового регулювання процесу запобігання домашньому насильству є недопущення утворення компетенційного вакууму під час реалізації політики у вказаній сфері. Адже у випадку якщо хоча б один елемент під час вчинення того чи іншого заходу направлено на запобігання домашньому насильству буде упущено, то в такому разі ставиться під сумнів не тільки ефективність такого заходу, а й ефективність всього процесу запобігання домашньому насильству. Тому, є необхідним чітке розмежування такої компетенції та встановлення обов'язку за суб'єктами запобігання домашньому насильству щодо вчинення тих чи інших дій задля досягнення результату – вчинення заходу спрямованого на запобігання домашньому насильству. У постанові у Постанові КМУ «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству

за ознакою статі» є розділ під назвою «Взаємодія суб'єктів у сфері запобігання насильству». Разом з тим, нормативні положення, що містяться у вказаному розділі сформульовані достатньо абстрактно та не дають повного розуміння щодо дій кожного з суб'єктів запобігання домашньому насильству, які вони повинні вчинити, також вказаний розділ не встановлює розмежування компетенції між вказаними суб'єктами, що може призвести, до дублювання повноважень під час здійснення заходів направлених на запобігання домашньому насильству або утворення компетенційного вакууму. Більше того, у вказаному нормативно-правовому акті навіть не вказано, що необхідно робити у випадку виникнення суперечок між декількома суб'єктами запобігання домашньому насильству з приводу компетенційного поля.

Тому, цілком виправданим, у даному випадку, буде внесення змін до розділу «Взаємодія суб'єктів у сфері запобігання домашньому насильству» Постанови КМУ «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі», якими буде чітко регламентовано:

1) межі компетенції кожного суб'єкта запобігання домашнього насильства під час вчинення заходів направлених на реалізацію державної політики у вказаному напрямку;

2) порядок взаємодії між різними суб'єктами запобігання домашньому насильству під час вчинення дій, що входять до їх компетенції та направлених на запобігання домашньому насильству;

3) порядок вирішення компетенційних спорів щодо вчинення тих чи інших дій у сфері запобігання домашньому насильству, у разі їх виникнення.

Вказані зміни забезпечать не тільки ефективність здійснення заходів направлених на запобігання домашньому насильству, а й забезпечать дотримання принципу юридичної визначеності та якості закону, а також призведуть до дотримання ст. 19 Конституції України відповідно до якої органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [2].

Література:

1. Карпа М.І. Межі компетенції суб'єктів публічної служби: особливості визначення. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. № 2 (33). С. 109-116.
2. Конституція України. Режим доступу: URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 04.10.2021).

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ЦЬЙ СФЕРІ

Томчук І.О.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри права
Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола
м. Тернопіль, Україна*

Поруцька В.Р.

*здобувач вищої освіти юридичного відділення
Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола
м. Тернопіль, Україна*

Домашнє насильство є однією з найгостріших соціальних проблем сьогодення. Найбільш вразливими є жінки та діти. До групи підвищеного ризику потрапляння в ситуацію насильства належать особи з інвалідністю, люди похилого віку, внутрішньо переміщені особи, жінки із сільської місцевості. Зокрема, за даними Мінсоцполітики, у 2017 році зареєстровано 96245 звернень з питань, пов'язаних з домашнім насильством, з них 85340 – від жінок, 10005 – від чоловіків, 900 – від дітей [1].

Проаналізувавши статистику зареєстрованих кримінальних правопорушень щодо вчинення домашнього насильства за 2019-2021рр., бачимо значну тенденцію до їх зростання. Так, у 2019 році було зареєстровано 1068 випадків вчинення домашнього насильства, у 2020 році – 2 213 випадків. Станом на 6 жовтня 2021 року вже зареєстровано 2 016 випадків таких правопорушень [2].

Слід згадати, що за період карантину через епідемію коронавірусу COVID-19, українці почали значно частіше звертатися по допомогу на гарячі лінії з протидії домашньому насильству. Таким чином, Ла Страда Україна повідомила про збільшення числа звернень на гарячу лінію для постраждалих від насильства під час карантину з 1270 до 2050 дзвінків на місяць [3]. Вважаємо, це зумовлено тим, що багато людей залишалися вдома наодинці зі своїми кривдниками. Найнебезпечнішим є ще і те, що значна частина випадків вчинення домашнього насильства приховується потерпілими через страх публічного осуду.

Відповідно до прийнятого закону «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами»

[4] Кримінальний кодекс України (далі – КК України) було доповнено статтею 126⁻¹ «Домашнє насильство» [5]. Раніше відповідальність за вчинення домашнього насильства передбачалася тільки Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), а саме статтею 173-2, в якій зазначено, що домашнім насильством визнається «...умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психологічному здоров'ю потерпілого...». Адміністративні стягнення за такі дії передбачено у виді накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадських робіт на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративного арешту на строк до десяти діб [6].

Натомість, у статті 126⁻¹ КК України кримінальна відповідальність настає за вчинення таких дій: «...умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи», за що передбачено покарання у виді громадських робіт на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арешту на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до п'яти років, або позбавлення волі на строк до двох років [5].

У зв'язку з доповненням КК України статтею 126⁻¹ виникла потреба в розмежуванні статей 173⁻² КУпАП та 126⁻¹ КК України. По-перше, це систематичність вчинення фізичного, психологічного чи економічного насильства, що є ознакою кримінально караного домашнього насильства. По-друге, КК України чітко визначає коло потерпілих осіб (подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах), на відміну від КУпАП. По-третє, кримінальна відповідальність настає лише якщо настали суспільно-небезпечні наслідки у виді фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя, тоді як адміністративна відповідальність настає коли шкода могла бути завдана фізичному або психологічному здоров'ю потерпілого, тобто настання таких наслідків не є обов'язковою ознакою цього адміністративного правопорушення.

Аналізуючи поняття психологічного насильства в контексті вищезазначених статей, слід зазначити, що під ним слід розуміти як погрози заподіяння фізичної шкоди, знищення майна, шантаж, так і інші

насильницькі інформаційні дії, що не є погрозами. Слід також звернути увагу на те, що чинне законодавство містить визначення поняття «психологічне насильство». Так, Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» під психологічним насильством визнає таку форму домашнього насильства, що включає вчинення словесних образ або погроз, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у потерпілої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи [7]. Таким чином, психологічне насильство здатне спричинити не тільки розлади здоров'я, втрату працездатності (приміром, професійної), психічні страждання, а також призвести до емоційної залежності та погіршення якості життя потерпілого.

Варто зазначити, що економічне насильство також може призвести до того, що потерпіла особа зазнаватиме психологічного страждання, погіршення якості її життя, що, в свою чергу може викликати розлади здоров'я. Таким чином, науковці О. Дудов та М. Хавронюк вважають, що домашнє насильство не обмежується тими його формами, що передбачені статтею 126-1, з іншого боку, систематичні діяння, що передбачають будь-які види фізичного, психологічного або економічного насильства, якщо обставинкою їх вчинення є «домашній» елемент, потребують обов'язкової додаткової кваліфікації за 126¹ КК України, тобто науковці вважають що потрібно кваліфікувати як сукупність злочинів злісне ухилення від сплати аліментів на утримання дітей чи непрацездатних батьків та домашнє насильство [8, с. 75]. Іншої думки О. Книженко, яка наводить аргумент про те, що систематичне економічне насильство становить не що інше, як злісне ухилення від сплати аліментів. Ми підтримуємо думку О. Книженко про те, що не потрібно проводити кваліфікацію даного правопорушення за сукупністю злочинів, адже у законодавстві вже існує спеціальна норма, якою встановлена кримінальна відповідальність за економічне насильство стосовно близьких родичів таких як батьки і діти (ст.16 4,ст.165) у даному випадку буде відбуватися подвійне інкримінування, що порушує принцип, закріплений у ст. 61 Конституції України. За несплату аліментів на подружжя (колишнє подружжя) немає спеціальної норми, яка б передбачала кримінальну відповідальність, тому вважаємо, що дане діяння потрібно кваліфікувати за статтею 126¹ Кримінального кодексу України [9, с. 48].

Аналізуючи законодавство країн Європи, бачимо, що практично у всіх країнах є кримінально-правові норми, які передбачають відповідальність за вчинення домашнього насильства. Наприклад, у Швеції криміналізовані всі форми домашнього насильства. Зокрема,

навіть за грубу сварку, під час якої висловлювалися погрози може наставати відповідальність (глава 4. ст. 4а Кримінального кодексу Швеції) [10]. Це діяння карається штрафом або ув'язненням до 1 року. Може також застосовуватися запобіжних заходів, такий як дотримання кривдником від об'єкта насильства визначеної дистанції. Схожі за жорстокістю закони у Норвегії та Фінляндії. Що стосується дітей то покарання ще суворіші. Беззаперечна першість встановлена Швецією, яка в 1979 році на законодавчому рівні, першою і світі заборонила фізичне покарання дітей. Суворо заборонено застосовувати до дітей не тільки фізичну силу, а й підвищувати голос до рівня, який має шкідливий емоційний вплив. Швеція щодо захисту дітей від домашнього насильства прийняла окремий закон «Про примусову опіку над дітьми» він захищає ту категорію неповнолітніх, які постраждали від психологічного або фізіологічного насильства.

Аналізуючи Кримінальний кодекс Республіки Польща, а саме статтю 207, бачимо, що насильство в сім'ї карається більш суворо, ніж насильство проти сторонніх осіб. Зокрема, за психологічне або фізичне насильство над близькою особою встановлюється покарання у формі позбавлення волі від 3 місяців до 5 років [11]. Вважаємо доцільним збільшити розмір покарання за вчинення домашнього насильства в Кримінальному кодексі України, особливо якщо воно призвело до тяжких наслідків.

Аналізуючи кримінальне законодавство країн пострадянського простору, бачимо, що вони також імплементували норми, які передбачають покарання за вчинення домашнього насильства. Зокрема, в статті 126⁻¹ Кримінального кодексу Грузії передбачено, що насильство одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, систематичні образи, шантаж чи приниження, що спричинили фізичний біль або страждання караються суспільно-корисними роботами на строк від 80 до 150 годин або позбавленням волі на строк до 2 років з обмеженням прав, пов'язаних зі зброєю, або без такого. У частині другій тієї ж статті передбачено кваліфікуючі ознаки вчинення домашнього насильства, а саме: а) щодо неповнолітнього, особи яка знаходилася у безпорадному стані, особи з обмеженими можливостями або жінки, котра завідомо для винного перебувала у стані вагітності; б) вчинене в присутності неповнолітнього щодо члена його ж сім'ї; в) щодо двох або більше осіб; г) групою осіб; д) повторно [12]. Вважаємо, доцільним перейняти такий досвід застосування кримінальної відповідальності за домашнє насильство у вітчизняному кримінальному законодавстві.

Висновки. Враховуючи вищевикладене, з метою кримінально-правової протидії домашньому насильству пропонуємо внести ряд змін до статті 126-1 КК України:

1. Поняття фізичного, психологічного та економічного насильства закріпити у примітці до статті 126-1 КК України, що дасть можливість правильної кваліфікації таких діянь.

2. Доповнити статтю 126-1 частиною другою, в якій передбачити такі кваліфікуючі ознаки домашнього насильства: щодо неповнолітнього, особи яка знаходилася у безпорадному стані, особи з обмеженими можливостями або жінки, котра завідомо для винного перебувала у стані вагітності, щодо двох або більше осіб або групою осіб. За що передбачити покарання у виді позбавлення волі на строк від двох до п'яти років.

3. Доповнити статтю 126-1 частиною третьою, в якій передбачити особливу кваліфікуючу ознаку домашнього насильства: яке спричинило тяжкі наслідки, за що передбачити покарання у виді позбавлення волі на строк від чотирьох до шести років.

Література:

1. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2018 р. № 728-р. Дата оновлення: 02.03.2021. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/728-2018-p>. (дата звернення: 08.10.2021).
2. Статистична інформація Генеральної прокуратури України про кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за 2019-2021 рр. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat> (дата звернення: 06.10.2021).
3. Ла Страда Україна. Кількість звернень щодо домашнього насильства під час карантину стрімко зростає! URL: <https://la-strada.org.ua/povunu/elementor-1965.html> (дата звернення: 06.10.2021).
4. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 6 грудня 2017 року № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#n41> (дата звернення: 06.10.2021).
5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. № 2341-III. Дата оновлення: 08.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 06.10.2021).
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984. № 8073-X. Дата оновлення: 06.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 08.10.2021).

7. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07. 12. 2017 р. № 2229-VIII. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 08.10.2021).
8. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). Київ: Ваіте, 2019. 288 с.
9. Книженко О. Домашнє насильство: проблеми кваліфікації. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2019. № 2 (22). С. 45–52. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/2-2019/knizenko.pdf> (дата звернення: 08.10.2021).
10. Кримінальний кодекс Швеції від 21.12.1962 р. № 1962:700. Дата оновлення: 10.03.2019. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700 (дата звернення: 08.10.2021)
11. Кримінальний кодекс Республіки Польща від 06.06. 1997 р. Dz. U. 1997 Nr 88 poz. 553. Дата оновлення: 16.06.2021. URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp%3Fid%3Dwdu19970880553&ved=2ahUKEwibqc24or3zAhXll4sKHZDOB90QFnoECAsQAQ&usg=AOvVaw2dPL_2bVxCEnQTixV7md70&cshid=1633780468847 (дата звернення: 08.10.2021)
12. Кримінальний кодекс Республіки Грузія від 22.07.1999 р. № 2287. Дата оновлення: 15.07.2021 р. URL: <https://mat.sne.gov.ge/ru/document/view/16426?publication=229> (дата звернення: 08.10.2021)

НОТАТКИ

НОТАТКИ

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ В УМОВАХ COVID-19

КРУГЛИЙ СТІЛ

м. Рівне, 12 жовтня 2021 р.

Підписано до друку 13.10.2021. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 4,41. Тираж 150. Замовлення № 1121-282.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони +38 (048) 709 38 69, +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.